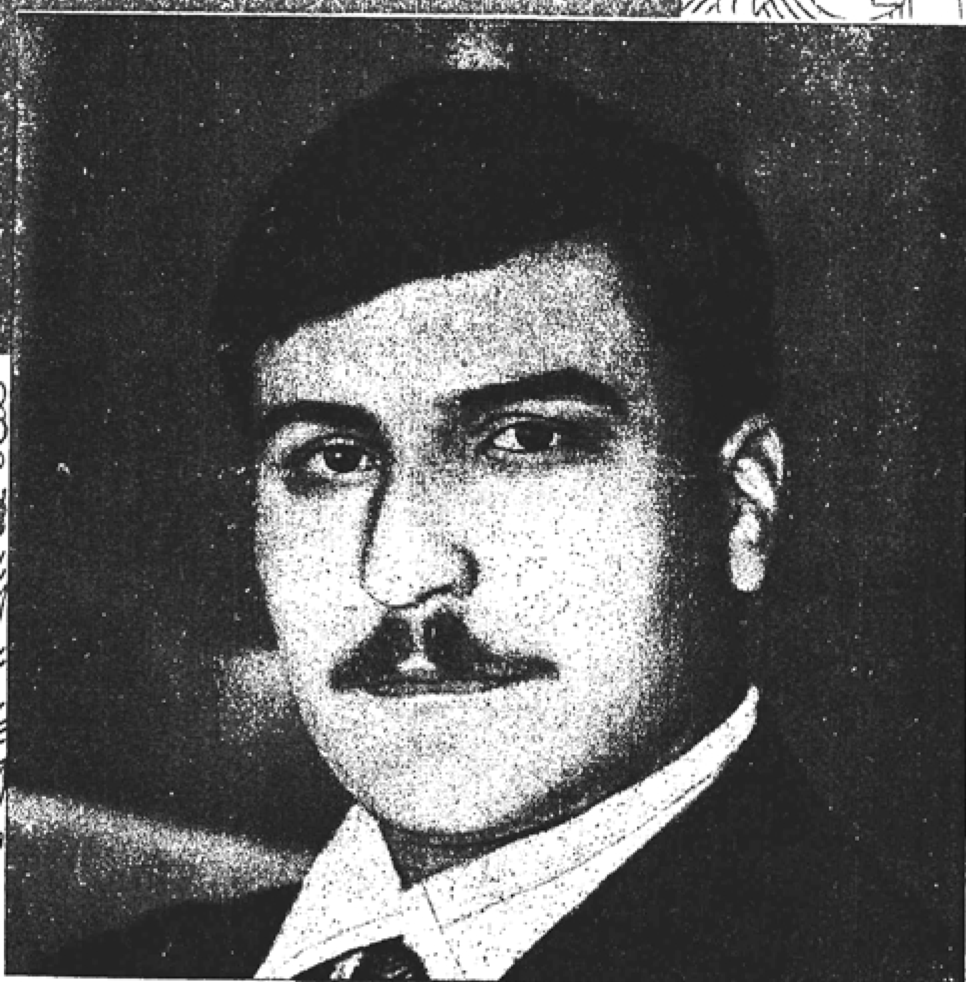
СЕЛЯНКА УКРАЇНИ

№ 6

1925

Що є в журналі:

Що читати селянці

1. К. Дешевов—Як матері одержати од батька утримання на дитину. Д. В. У. 1925 р. Стор. 24. Ціна 15 коп.

В цій книжечці наводяться й пояснюються закони, що захищають матерів, аби весь тягар виховання дітей не падав на матір-дівчину або розведену жінку. Як бачимо книжку слід мати в бібліотеках сельбудів, хат-читалень і жінвідділів.

2. Д-р А. О. Гершензон—Як годувати грудну дитину та поводитися з нею. Д. В. У. 1925 р. Стор. 25. Ціна 10 коп.

Ніде стільки не помирае немовляток, як по селах. Надто багато помирає „перших" дітей, через недосвідченність молодих матерів. Ця книжка стала таким молодим матерям у великій пригоді. Лікар ясно й зрозуміло розповідає про те, як поводитися з немовлям, як годувати і т. и.

3. Ю. Ю. Есбе.—Що дала Жовтнева революція жінці. „Червоний шлях". 1924 р. Стор. 69. Ціна 30 коп.

Книжка написана для добре письменних. В ній такі розділи: 1) економічне й правове становище жінки до Жовтня; 2) шлюбне й родинне право до Жовтневої Революції й після неї; 3) трудове право жінки Жовтня й після і 4) карний закон і жінка до Жовтневої Революції й після неї.

Книжка корисна й цікава. Може стати у великій пригоді жінорганізаторкам, вчителькам, делегаткам для підготовки до рефератів, доповідів і взагалі, до читання на делегатських зібраннях.

4. Л. Фідровська.—Туберкульоз народнє лихо й боротьба з ним. „Шлях освіти" 1924 р. Стор. 20. Ціна 10 коп.

У нас по селах сухоти—хвороба дуже поширена. Огляди лікарями дітей свідчать, що багато є хворих і серед школярів. Боротися з лихом можна тільки добре дізнавшися про нього. В цій книжці докладно й приступно розповідається про страшну хворобу. Кожна письменна жінка повинна прочитати цю книжку й розповісти про те, що прочитала неписьменним, аби спільними силами розпочати боротьбу з цим лихом.

5. Л. Катерович.—Як організувати сільсько-господарчі колективи. Д. В. У. 1925 р. Стор. 52. Ціна 20 коп.

Багато чуємо нарікань, що сільське жіноцтво вороже ставиться до колективного життя. В цій книжці доброю сільською мовою докладно розповідається про той шлях хліборобства, що його одкрила перед селянством Жовтнева Революція. Книжка незамінима для жінорганізаторок, вчительок і делегаток,

6. Гр. Радянський.—Як перемогти? Про спілку робітників і селян. Д. В. У. 1925 р. Стор. 22. Ціна 10 коп.

Про „змичку" робітництва з селянством й значіння цієї „змички" багато пишуть, а по селах все ж мало це питання розуміють. В цій книжці це й пояснюється дуже зрозуміло для всіх.

7. Г. Н. Лозовий.—Від мотики до машини. «Черв. шлях» Стор. 159. Ціна 60 коп.

Тут дається історія праці людської. Як люди жили й працювали в давні часи і до яких умов життя й праці дійшли нині.

Багато жінок твердо вірять що відколи люди на землі з'явилися—жінки мали піч варисту, кочергу, горшки, миски веретена, верстати й т. и. і що так буде й до кінця світу, а тому треба працювати по старинному. А воно зовсім було не так: людський розум невпинно працює над поліпшенням життєвої праці. Книжка цікава для жіночої молоди.

8. Андрій Панів.—Село. Збірка оповідань Д.В.У. 1925 р.

Зміст: Село. Христя. В лісі. Сла-а-ва. Жіноче свято. За плугом.

9. І. Сенченко.—На весні. (Збірка) вид. II-е Д. В. У. 1925 р. Стор. 43. Ціна 18 коп.

10. Гр. Епік.—Полохливої ночи. Д. В. У. 1925 р. Стор. 38 Ціна 15 коп.

Зміст: Полохливої ночи. На вулиці. Перші комунари.

11. Олесь Громів.—Революція. Д. В. У. 1925 р.

Всі ці 4 збірки оповідань належать молодим письменникам, членам „Плугу" є дуже цікавими книжками для читання: в них розповідаються різні випадки й менти з життя селянства в недавні революційні роки.

12. Сергій Пилипенко.—Євангілея часу. Д. В. У. 1925 р. II-е видання.

т. Пилипенко взяв форму старовинної Євангілеї і написав своє Євангеліє (радісну вістку) тільки не про Христа, а про соціялізм, про майбутні часи загального братства всіх людей, які тільки живуть на світі.

Ця книжка має величезний успіх на селі. Її розділи читаються голосно у сельбудинках, хатах-читальнях; школах і викликають жваві суперечки: тут наочно повстає вся та нікчемна плутанина у „вченні Христа" стає ясним уявлення про соціялізм.

Параска Бідан.

05 (47714Х) „1925“]: 396.

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

СЕЛЯНКА УКРАЇНИ

ЖУРНАЛ ЦЕНТРАЛЬНОГО ВІДДІЛУ РОБІТНИЦЬ І СЕЛЯНОК КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ (б) УКРАЇНИ.

РЕДАКЦІЯ Й КОНТОРА: ХАРКІВ, ВУЛ. КАРЛА ЛІБКНЕХТА, Ч. 11.

Ч 6 || ЧЕРВЕНЬ || 1925 Р.

Міжнародній день Кооперації

Після довгих змагань найбільш поступової частини кооператорів, Міжнародня Кооперативна Спілка призначила, нарешті з 1923 року святкування свого особливого свята—Міжнародного Дня Кооперації. Це відбулось лише па 28 році існування цієї дрібнобуржуазної Міжнародньої Спілки. Це запізнення свідчить, які великі трудноці стоять на шляху революційних робітників та селян, щоб зробить міжнародню кооперативну організацію політичним чинником у боротьбі з капіталізмом.

Які ж завдання Міжнародньго Кооперативного Свята? Такі ж, як і завдання Пролетарського Свята 1 Травня, Міжнародньго Юнацького дня, Жіночого дня. Завдання, скупчить в цей день всі свої сили в світовому маштабові, демонструвати перед капіталістичним ладом свою міць, притягти до себе тих, які ще поза межами організації, розбуркати їх, довести їм значіння кооперації, необхідність для всіх працюючих стати в організовані лави, перейнятись духом пролетарської солідарности.

т. Л. Каганович.
Генеральний секретар Ц. К. КП(б)У.

В день Міжнародньго Свята всі кооператори, всі члени кооперативів всього світу повинні зрозуміти себе, як єдине ціле, як загін великої армії працюючих. Цей день проходе під гаслом «Кооператори всіх країн, єднайтеся!» Для всього чесного й щирого, що є в кооперації, це гасло визначає: «Кооперовані робітники й селяне, єднайтеся, для боротьби за свої інтереси, за здешевлення життя, за зменшення капіталістичного визиску, за остаточне усунення капіталізму».

Такі завдання Свята. Чи дійсно так воно скрізь проходило вже два роки, чи дійсно так воно пройде й нині? Ні. Тому ні, що велика частина кооперації ще підкоряється провідним ідеям і керовництву буржуазії та тих своїх ватажків, що вони або вийшли з лав буржуазії або змістом свого життя рахують підтримку старого суспільного устрію. Тому, замісць величезної демонстрації пролетарської єдности, прагнення до перемоги, в більшості країн, свято проходе кволо, мирно, по-міщанському, по-родинному.

Замісць того, аби загартувати серця в боротьбі, кооперативні свята на Заході в більшості випадків привчають працюючих до думки про єдність людности, про відсутність класового розподілу, про шкідливість жорстокої боротьби. Всі люди, мовляв, брати, всіх об'єднує кооперація, всі повинні любить один одного й т. и.

Революційна енергія слабне, й тому у цих свят нема підйома, не жевріє іскра бойового духу. Тому, ці свята проходять так, що нема жодних позитивних наслідків для пригнічених працюючих.

Лише там, де кооперація під впливом комуністів або взагалі, чесних, революційних позапартійних кооператорів, Свято Міжнародньго Дня було й буде тим, чим воно повинно бути. Це стосується нашої радянської спілки, та де-яких частин Німеччини, Чехо-Словаччини, Франції, Норвегії, почасти Англії й т. д., тих країн, де відчувається рух революційної частини в кооперації, де віє вільним вітром молодої, гострої ворожнечи до ворогів працюючих.

Кооперація—не мир і тишина. Хай її властиві методи господарчої роботи сами по собі й не мають нічого гострого, але вся її політика повинна бути звязаною з вищими інтересами працюючих, повинна підкорятися завданням революції. «Завдання кооперації допомогти працюючим в їх революційній боротьбі за завоювання політичної влади, а там, де владу уже захоплено, допомогти їм у справі комуністичного будівництва»—так сказав III Конгрес Комінтерну, цей проводир працюючих всього світу.

Там, де (й на Заході) в кооперації керують чесні революціонери, вони виконують першу частину вимоги Комінтерну, вони допомагають революційній боротьбі. Там, де завойовано політичну владу, як у нас в радянській спілці, там кооперація бере активну участь в комуністичному будівництві.

По словам Леніна, коли захоплено владу, захоплено фабрики, заводи й повалено буржуазію й поміщиків, нам залишилось лише одно: яко мога ширше кооперувати все населення (працююче).

Наша кооперація бореться з остатками приватнього капіталу, організує торгівлю, звязує місто з селом, велику державну промисловість з мілійонами розпорошених селянських господарств. Наша кооперація допомагає селянинові, організуючи збут продуктів його праці, постачаючи йому знаряддя й кращі матеріяли виробництва, даючи агрономічну пораду. Наша кооперація усуспільнює господарства, будує комуни й артілі, ці вищі форми господарства й побуту на селі. Наша кооперація також допомагає кустареві, інвалідові, всім, всім працюючим.

Отже наша кооперація й розвивається, йде поступово вперед як ніде в світі. В той час, коли в капіталістичних країнах кооперація вже десятки літ топчеться на місці, наша кооперація за останні тричотирі роки зросла не менше, як у десять разів. Нараховуеться вже до 12 мільйонів кооперованих робітників, та селян, 100 тис. кооперативів, 700 різних спілок. Торговельний оборот кооперації сягає до 3 міліярдів на рік, або більше третини всього обороту в нашій спілці. В кооперації активно працюють на виборчих посадах понад 1 мільйон робітників та селян, вчаться господарювати, керувати життям. Наша кооперація викликає дивування, повагу й заздрість старих, навить, кооператорів, які завітали до нас у 1922 й 23 роках, тоді коли ми ще були значно слабішими.

Наш вплив відчувається й на Заході. На Міжнародньому Кооперативному З'їзді в Генті наші думки зібрали біля себе біля третини з'їзду. Крім радянських представників, нас підтримували де-які робітники з Чеської, Болгарської, Англійської кооперації. Там у Генті ми вперше показали, що є радянська кооперація, які її провідні думки, як вона бореться за свої цілі.

Особливу увагу викликає в кооперації, справа втягнення жіноцтва в кооперацію. Стара кооперація теж втягає жінок в кооперацію, але робить це повільно, займається безглуздими балачками про святість сімейного ладу і т. и. Молода, нова кооперація й тут революційно сміливо підходе до справи.

Кооперації потрібна жінка. Без неї вона буде кволою. Бо жінка є найбільш відстала частина робітництва й селянства. Коли її не притягти до кооперації, вона буде по несвідомості гальмувати кооперативну справу. Але й жінці необхідна кооперація. Кооперація, матеріяльно допоможе жінці. Для жінок селян, для непрацюючих на заводах жінок робітників це є єдина майже, особливо в капіталістичних країнах, форма організації жіноцтва.

Це є «профспілка домашніх господарок». Через кооперацію жінка зможе розкріпачити себе від каторжної домашньої праці, через громадське харчування, через колективний побут. На селі через кооперацію жінка поліпшить й свій стан, й стан тих галузів господарства, де вона панує: молочарство, птахівництво, де-яке кустарне виробництво.

Тому, ми надаємо великого значіння втягненню жіноцтва в кооперацію, що є основою розкріпачення, звільнення жіноцтва від старого гніту, що є заставою його культурного й громадського розвитку!

День Міжнароднього Свята працюючих, об'єднає маси під червоними прапорами революційної кооперації.

Хай живе революційна кооперація всього світу!

Хай живе радянська кооперація—шлях до комунізму!

Хай поширюється й росте кількість кооператорів, їх міць, їх свідомість!

Хай живе перемога комунізму у всесвітньому маштабі!

Вікт. Целларіус.

Добрий початок—половина справи

(До здійснення загального навчачня).

Наступний 1925—26 шкільний рік буде першим в ланцюжкові п'яти, протягом яких ми мусимо здійснити загальне, обов'язкове й неплатне навчання для дітвори 8—11 років.

Так сказав Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет та Рада Народніх Комісарів ще 30 липня 1924 р.

Минулий 1924—25 рік був підготовчим до переведення загального навчання. А вже з нинішньої осени мусить зав'язатися рішучий бій з проклятою спадщиною буржуазного й поміщицького панування — народньою темрявою й неписьменністю.

Даремно й хибно було б гадати, що здійснення загального навчання є відомчою справою Народнього Комісаріяту Освіти та його місцевих органів.

Загальне навчання є загально-політичною справою.

Біля розвязання цієї справи мусить попрацювати вся комуністична й радянська суспільність. Навколо неї мусить скупчитися увага кожного чесного громадянина й громадянки радянської республіки.

Не варт витрачати безліч слів, щоби довести політичну вагу здійснення загального навчання.

Збудувати соціялізм, комуністичне суспільство з неписменним населенням не можна!

Шлях до брами соціялізму—то піднесення продукційних сил нашого господарства. А воно неможливе без підвищення культурного рівня радянської країни.

Таким чином, перехід до соціялізму є й культурницькою справою.

У нас за останній рік-півтора стало звичкою, де треба, а може, де й не треба, покликатися на заповіти Володимира Ілліча. Здається, це не буде ні в якій мірі зайвим в освітній справі.

У багатьох з нас є це неправдиве розуміння освітнього фронту, яко третього. Освітній фронт є третім, коли оглядати історичний шлях радянських республік. Першим в історичній послідовності був військовий фронт. Після нього, гострого значіння набув фронт господарського будівництва. Тепер найбільш важливою стає культурна справа.

„Третій", в історичному пересуванню освітній фронт, для нинішньої смуги радянського будівництва є по справедливості „першим".

В міру культурного піднесення радянської спілки буде йти її господарське зміцнення й зріст військової боєздатности.

Настав час, і великим злочином бубо б прогаяти його, коли ми засукавши рукава, мусимо стати до культурницької праці.

„Єдиним завданням нашим є культурництво, коли не рахувати міжнародніх відносин"—писав Володимир Ілліч (цітую скрізь за памяттю).

„Нам необхідно цівілізуватися".

„Нам необхідно стати настільки культурними, щоби перевести загальне кооперування населення".

Передумовою ж культури є звичайнісенька письменність населення. Але письменність—то ще не культура. То лиш передвер'я до культури. Ось чому нам по-перше і слід вибратися з болота неписьменности, в якому плаває працюючий люд.

Розпочинаючи заведення загального навчання ми ловимо головний нерв часу. В поступових буржуазних країнах цю працю виконала буржуазна держава. Нашій бужуазії ми можемо послати зайве прокляття за те, що вона справу заведення загального навчання звалила на спину соціялістичних республік. З неписьменним населенням буржуазії легше було вправлятися. Але те, що для буржуазії здорово, для пролетаріяту смерть.

Так є і в галузі освіти.

Раніш ми не могли прикласти сил до цієї справи. Були більш нагальні потреби. Тепер же, в наслідок зміцнення господарських позицій радянської країни, ми можемо розвязати руки для боротьби з темрявою, серед якої довго блукав пролетар та селянин.

Ми тепер живемо не з дня на день. Бувший будинок Романова ми міцно завоювали для молота й серпа. Ми мусимо тепер малювати на великих узорах. Ми мусимо накреслювати плани на довгі роки. Отже і здійснення загального навчання ми розглядаємо в перспективі п'ятирічного плану. За один рік такої надзвичайно серьозної справи не піднімеш. Хто думав би инакше, той нагадував би синицю, що намагалася запалити море. Але було б шкідливим впасти в протилежну крайність. Тільки ворог наш міг би гадати, що запровадження загального навчання може прийти само собою.

Тільки через величезну акцію ми зможемо досягти поставленої мети. Акція буде потрібна повсякчас, щоби, коли не виникне надзвичайних подій, до 1929—30 року ні одна дитина 8—11 літ, не блукала поза стінами школи. І особливо, акція необхідна в наступному році. Багато залежить від того, як розпочнеться праця.

Добрий початок — половина справи.

Добрий початок зобов'язує до гарного продовження і до блискучого закінчення. Тому, накреслюючи п'ятилітній план, ми мусимо встановити певні співвідносини, що необхідно виконати протягом першого року? На який щабель слід піднятися за рік? Який крок необхідно ступити, щоби полегшити дальший рух?

Що ми мусимо зробити в 1925—26 році? Для здійснення загального навчання необхідно кожного року вбірати до школи всіх восьмилітніх дітей. В наступному році до школи мають піти 457.000 дітей по всій Україні. Крім того залишилося поза школою 300.000 дітей дев'ятилітніх. Є багато неписьменних і серед десятилітніх і старшого віку дітей. Наша школа, поки що втягла до своїх лав 63% 8—11-літньої дітвори. Десятилітні діти, до школи цього року вже не попадуть. За для них буде працювати короткотерміновий лікнеп. Затє дітей 8—9 років з наступної осени ми мусимо посадити за науку. Це буде величезна армія — 759.000 дітей. Можливо, що маленький хвостик з них в цьому році до школи не попаде. То він буде легко підхоплений в слідуючому році. Аж до 1931—32 року кількість восьмилітніх дітей, що будуть приходити до школи, йде на зменшення. Тепер до школи будуть вступати ті діти, що народились під час горожанської війни, під час голоду. Народжень за цей час було менш, ніж за попередні роки. До того-ж смерть косила дітвору з більшою жорстокістю, ніж в довійськовий час. Отже, протягом шости років дитячі лави, що їх необхідно посадити до науки, все рідшають та рідшають. Тільки з 1931—32 року почнеться їх буйний зріст, якого не знали довійськові часи.

Все це необхідно обрахувати при переведенні плану загального навчання. Першим великим кроком, добрим початком справи буде, коли ми 1925—26 році відчинемо 5.000 (не менш) шкільних груп. Більшу частину з цієї кількости необхідно відчинити на селі—4500 груп, а решту в місті. Тоді ми вберемо до першої групи 92% сільської дітвори 8—9 років і 95% міської дітвори. Крім того, вже 70% міської дітвори 8—11 років відвідують школу. Тоді, як з селянської дітвори лише 60% відвідують школу. Цей рів і необхідно з кождим роком засипати.

От це і буде визначати здійснення гасла: „лицем до села".

Початок боротьби з темрявою ставить перед нами цілу низку дуже важливих завдань. В першу чергу необхідно школу забезпечити задовольняючим помешканням.

Це одна з найскладніших справ. Десяток років шкільного будівництва не було. Не переводився й значний ремонт. Шкільні помешкання часто й густо використовувалися не по призначенню. Тут необхідно вжити рішучих заходів. Треба до початку навчального року, тоб-то до осени, повернути всі шкільні помешкання, що використовуються для иншої мети. Треба відчинити всі школи, що були замкнені з різних міркувань, органами народньої освіти. Треба пристосувати для шкіл инші помешкання.

Але рядом з цим встає пекуча потреба в шкільнім будівництві і капітальнім ремонті старих шкіл. В цьому році центром, для згаданої мети відпущено на допомогу 450.000 карбованців. В майбутньому році буде відпущено ще більш. Головні ж витрати мусить підняти місцевий бюджет. Крім цього, треба закликати на допомогу й саме населення. Ця допомога може бути значною. Наприклад, в Криворізькій окрузі населення будує на, майже, власні кошти 130 шкіл.

Для шкільного будівництва необхідно використати всі бюджетові (центрального і місцевого) можливості, банківський кредит, пільги при одержанні будівельного матеріялу, неплатні руки населення і т. п.

Далі школу треба прикрасити добрим вчителем.

Слідом за вчителем і помешканням, підноситься справа про книжку. Державне видавництво України випускає книжку для першого року навчання, що буде з'являтися основною, в кількості 600.000 примірників. Додатково випускаються й инші книжки, але в меншій кількості. Необхідно місцям своєчасно подбати про замовлення потрібної їм кількости підручників, щоби не остатися без книжки з початком навчального року.

Крім книжки школа потрібує ще й инший реманент. Для першого року можна обійтися найменш складним—столи, ослони. В дальшому, необхідно подбати про спеціяльний реманент. Вже з осени, **навчання** в чотирьохлітній школі буде **неплатним** для всіх. Набіраючи загальности, навчання мусить стати **обов'язковим.** Отже, всі діти 8—9 років мусять бути зареєстрованими.

Діти, що вступлять цього року до школи мають одвідувати її до закінчення. Хто буде стояти на перешкоді, буде притягатися до **відповідальності** по кремінальному кодексові (штраф до 300 карб.).

В де-яких випадках потрібна буде допомога дітям бідноти для придбання одягу, взуття, книжки. Тут мусять прийти на допомогу суспільні організації (КВД, осередки друзів дітей).

Але основним чинником будови загального навчання є місця. І їм необхідно приложити всіх зусиль на боротьбу з проклятим наслідіям царизму—неписьменністю, з народньою темрявою.

В одній лаві мусять іти й органи влади, й організації радянської суспільности і кождий батько та мати.

І тільки спільними сусиллями ми переможемо.

С. Кириченко.

т. О. Шумський
Народній Комісар Освіти.

Наша кооперація бореться з остатками приватнього капіталу, організує торгівлю, звязує місто з селом, велику державну промисловість з мілійонами розпорошених селянських господарств. Наша кооперація допомагає селянинові, організуючи збут продуктів його праці, постачаючи йому знаряддя й кращі матеріяли виробництва, даючи агрономічну пораду. Наша кооперація усуспільнює господарства, будує комуни й артілі, ці вищі форми господарства й побуту на селі. Наша кооперація також допомагає кустареві, інвалідові, всім, всім працюючим.

Отже наша кооперація й розвивається, йде поступово вперед як ніде в світі. В той час, коли в капіталістичних країнах кооперація вже десятки літ топчеться на місці, наша кооперація за останні тричотирі роки зросла не менше, як у десять разів. Нараховується вже до 12 мільйонів кооперованих робітників, та селян, 100 тис. кооперативів, 700 різних спілок. Торговельний оборот кооперації сягає до 3 міліярдів на рік, або більше третини всього обороту в нашій спілці. В кооперації активно працюють на виборчих посадах понад 1 мільйон робітників та селян, вчаться господарювати, керувати життям. Наша кооперація викликає дивування, повагу й заздрість старих, навить, кооператорів, які завітали до нас у 1922 й 23 роках, тоді коли ми ще були значно слабішими.

Наш вплив відчувається й на Заході. На Міжнародньому Кооперативному З'їзді в Генті наші думки зібрали біля себе біля третини з'їзду. Крім радянських представників, нас підтримували де-які робітники з Чеської, Болгарської, Англійської кооперації. Там у Генті ми вперше показали, що є радянська кооперація, які її провідні думки, як вона бореться за свої цілі.

Особливу увагу викликає в кооперації, справа втягнення жіноцтва в кооперацію. Стара кооперація теж втягає жінок в кооперацію, але робить це повільно, займається безглуздими балачками про святість сімейного ладу і т. и. Молода, нова кооперація й тут революційно сміливо підходе до справи.

Кооперації потрібна жінка. Без неї вона буде кволою. Бо жінка є найбільш відстала частина робітництва й селянства. Коли її не притягти до кооперації, вона буде по несвідомості гальмувати кооперативну справу. Але й жінці необхідна кооперація. Кооперація, матеріяльно допоможе жінці. Для жінок селян, для непрацюючих на заводах жінок робітників це є єдина майже, особливо в капіталістичних країнах, форма організації жіноцтва.

Це є «профспілка домашніх господарок». Через кооперацію жінка зможе розкріпачити себе від каторжної домашньої праці, через громадське харчування, через колективний побут. На селі через кооперацію жінка поліпшить й свій стан, й стан тих галузів господарства, де вона панує: молочарство, птахівництво, де-яке кустарне виробництво.

Тому, ми надаємо великого значіння втягненню жіноцтва в кооперацію, що є основою розкріпаченн, звільнення жіноцтва від старого гніту, що є заставою його культурного й громадського розвитку!

День Міжнароднього Свята працюючих, об'єднає маси під червоними прапорами революційної кооперації.

Хай живе революційна кооперація всього світу!

Хай живе радянська кооперація—шлях до комунізму!

Хай поширюється й росте кількість кооператорів, їх міць, їх свідомість!

Хай живе перемога комунізму у всесвітньому маштабі!

Вікт. Целларіус.

Добрий початок—половина справи

(До здійснення загального навчачня).

Наступний 1925—26 шкільний рік буде першим в ланцюжкові п'яти, протягом яких ми мусимо здійснити загальне, обов'язкове й неплатне навчання для дітвори 8—11 років.

Так сказав Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет та Рада Народніх Комісарів ще 30 липня 1924 р.

Минулий 1924—25 рік був підготовчим до переведення загального навчання. А вже з нинішньої осени мусить зав'язатися рішучий бій з проклятою спадщиною буржуазного й поміщицького панування — народньою темрявою й неписьменністю.

Даремно й хибно було б гадати, що здійснення загального навчання є відомчою справою Народнього Комісаріяту Освіти та його місцевих органів.

Загальне навчання є загально-політичною справою.

Біля розвязання цієї справи мусить попрацювати вся комуністична й радянська суспільність. Навколо неї мусить скупчитися увага кождого чесного громадянина й громадянки радянської республіки.

Не варт витрачати безлічи слів, щоби довести політичну вагу здійснення загального навчання.

Збудувати соціялізм, комуністичне суспільство з неписменним населенням не можна!

Шлях до брами соціялізму—то піднесення продукційних сил нашого господарства. А воно неможливе без підвищення культурного рівня радянської країни.

Таким чином, перехід до соціялізму є й культурницькою справою.

У нас за останній рік-півтора стало звичкою, де треба, а може, де й не треба, покликатися на заповіти Володимира Ілліча. Здається, це не буде ні в якій мірі зайвим в освітній справі.

У багатьох з нас є ще неправдиве розуміння освітнього фронту, яко третього. Освітній фронт є третім, коли оглядати історичний шлях радянських республік. Першим в історичній послідовності був військовий фронт. Після нього, гострого значіння набув фронт господарського будівництва. Тепер найбільш важливою стає культурна справа.

„Третій", в історичному пересуванню освітній фронт, для нинішньої смуги радянського будівництва є по справедливості „першим".

В міру культурного піднесення радянської спілки буде йти її господарське зміцнення й зріст військової боєздатности.

Настав час, і великим злочином бубо б прогаяти його, коли ми засукавши рукава, мусимо стати до культурницької праці.

„Єдиним завданням нашим є культурництво, коли не рахувати міжнародніх відносин"—писав Володимир Ілліч (цітую скрізь за памяттю).

„Нам необхідно цівілізуватися".

„Нам необхідно стати настільки культурними, щоби перевести загальне кооперування населення".

Передумовою ж культури є звичайнісенька письменність населення. Але письменність—то ще не культура. То лиш передвер'я до культури. Ось чому нам по-перше і слід вибратися з болота неписьменности, в якому плаває працюючий люд.

Розпочинаючи заведення загального навчання ми ловимо головний нерв часу. В поступових буржуазних країнах цю працю виконала буржуазна держава. Нашій бужуазії ми можемо послати зайве прокляття за те, що вона справу заведення загального навчання звалила на спину соціялістичних республік. З неписьменним населенням буржуазії легше було вправлятися. Але те, що для буржуазії здорово, для пролетаріяту смерть.

Так є і в галузі освіти.

Раніш ми не могли прикласти сил до цієї справи. Були більш нагальні потреби. Тепер же, в наслідок зміцнення господарських позицій радянської країни, ми можемо розвязати руки для боротьби з темрявою, серед якої довго блукав пролетар та селянин.

Ми тепер живемо не з дня на день. Бувший будинок Романова ми міцно завоювали для молота й серпа. Ми мусимо тепер малювати на великих узорах. Ми мусимо накреслювати плани на довгі роки. Отже і здійснення загального навчання ми розглядаємо в перспективі п'ятирічного плану. За один рік такої надзвичайно серьозної справи не піднімеш. Хто думав би инакше, той нагадував би синицю, що намагалася запалити море. Але було б шкідливим впасти в протилежну крайність. Тільки ворог наш міг би гадати, що запровадження загального навчання може прийти само собою.

Тільки через величезну акцію ми зможемо досягти поставленої мети. Акція буде потрібна повсякчас, щоби, коли не виникне надзвичайних подій, до 1929—30 року ні одна дитина 8—11 літ, не блукала поза стінами школи. І особливо, акція необхідна в наступному році. Багато залежить від того, як розпочнеться праця.

Добрий початок — половина справи.

Добрий початок зобов'язує до гарного продовження і до блискучого закінчення. Тому, накреслюючи п'ятилітній план, ми мусимо встановити певні співвідносини, що необхідно виконати протягом першого року? На який щабель слід піднятися за рік? Який крок необхідно ступити, щоби полегшити дальший рух?

Що ми мусимо зробити в 1925—26 році? Для здійснення загального навчання необхідно кожного року вбирати до школи всіх восьмилітніх дітей. В наступному році до школи мають піти 457.000 дітей по всій Україні. Крім того залишилося поза школою 300.000 дітей дев'ятилітніх. Є багато неписьменних і серед десятилітніх і старшого віку дітей. Наша школа, поки що втягла до своїх лав 63% 8—11-літньої дітвори. Десятилітні діти, до школи цього року вже не попадуть. За для них буде працювати короткотерміновий лікнеп. Затє дітей 8—9 років з наступної осени ми мусимо посадити за науку. Це буде величезна армія — 759.000 дітей. Можливо, що маленький хвостик з них в цьому році до школи не попаде. То він буде легко підхоплений в слідуючому році. Аж до 1931—32 року кількість восьмилітніх дітей, що будуть приходити до школи, йде на зменшення. Тепер до школи будуть вступати ті діти, що народились під час горожанської війни, під час голоду. Народжень за цей час було менш, ніж за попередні роки. До того-ж смерть косила дітвору з більшою жорстокістю, ніж в довійськовий час. Отже, протягом шости років дитячі лави, що їх необхідно посадити до науки, все рідшають та рідшають. Тільки з 1931—32 року почнеться їх буйний зріст, якого не знали довійськові часи.

Все це необхідно обрахувати при переведенні плану загального навчання. Першим великим кроком, добрим початком справи буде, коли ми 1925—26 році відчинемо 5.000 (не менш) шкільних груп. Більшу частину з цієї кількости необхідно відчинити на селі—4500 груп, а решту в місті. Тоді ми вберемо до першої групи 92% сільської дітвори 8—9 років і 95% міської дітвори. Крім того, вже 70% міської дітвори 8—11 років відвідують школу. Тоді, як з селянської дітвори лише 60% відвідують школу. Цей рів і необхідно з кожним роком засипати.

От це і буде визначати здійснення гасла: „лицем до села".

Початок боротьби з темрявою ставить перед нами цілу низку дуже важливих завдань. В першу чергу необхідно школу забезпечити задовольняючим помешканням.

Це одна з найскладніших справ. Десяток років шкільного будівництва не було. Не переводився й значний ремонт. Шкільні помешкання часто й густо використовувалися не по призначенню. Тут необхідно вжити рішучих заходів. Треба до початку навчального року, тоб-то до осени, повернути всі шкільні помешкання, що використовуються для иншої мети. Треба відчинити всі школи, що були замкнені з різних міркувань, органами народньої освіти. Треба пристосувати для шкіл инші помешкання.

Але рядом з цим встає пекуча потреба в шкільнім будівництві і капітальнім ремонті старих шкіл. В цьому році центром, для згаданої мети відпущено на допомогу 450.000 карбованців. В майбутньому році буде відпущено ще більш. Головні ж витрати мусить підняти місцевий бюджет. Крім цього, треба закликати на допомогу й саме населення. Ця допомога може бути значною. Наприклад, в Криворізькій окрузі населення будує на, майже, власні кошти 130 шкіл.

Для шкільного будівництва необхідно використати всі бюджетові (центрального і місцевого) можливості, банківський кредит, пільги при одержанні будівельного матеріялу, неплатні руки населення і т. п.

Далі школу треба прикрасити добрим вчителем.

Слідом за вчителем і помешканням, підноситься справа про книжку. Державне видавництво України випускає книжку для першого року навчання, що буде з'являтися основною, в кількості 600.000 примірників. Додатково випускаються й инші книжки, але в меншій кількості. Необхідно місцям своєчасно подбати про замовлення потрібної їм кількости підручників, щоби не остатися без книжки з початком навчального року.

Крім книжки школа потрібує ще й инший ремането. Для першого року можна обійтися найменш складним—столи, ослони. В дальшому, необхідно подбати про спеціяльний ремането. Вже з осени, **навчання** в чотирьохлітній школі буде **неплатним** для всіх. Набіраючи загальности, навчання мусить стати **обов'язковим.** Отже, всі діти 8—9 років мусять бути зареєстрованими.

т. О. Шумський
Народній Комісар Освіти.

Діти, що вступлять цього року до школи мають одвідувати її до закінчення. Хто буде стояти на перешкоді, буде притягатися до **відповідальності** по кремінальному кодексові (штраф до 300 карб.).

В де-яких випадках потрібна буде допомога дітям бідноти для придбання одягу, взуття, книжки. Тут мусять прийти на допомогу суспільні організації (КВД, осередки друзів дітей).

Але основним чинником будови загального навчання є місця. І їм необхідно приложити всіх зусиль на боротьбу з проклятим наслідкам царизму—неписьменністю, з народньою темрявою.

В одній лаві мусять іти й органи влади, й організації радянської суспільности і кождий батько та мати.

І тільки спільними зусиллями ми переможемо.

С. Кириченко.

В. Чередниченко
(Чл. «Плугу»)

Куряча мати

(Оповідання).

Пішов Ганні дев'ятнацятий... На весні заміж вийшла, а восени припало чоловікові в Червону армію йти, призов одбувати. Зосталася Ганна зі свекрухою й чотирма діверами: старшому, комсомольцеві Іванові — сімнацать, а меншому, школяреві—дев'ять років.

Невістка з Ганни вийшла добра: працьовита й не балакуча. З свекрухою не сварилася, а свекра не було вже.

Записалась Ганна в школу лікнепу при сельбуді—грамоті заманулося вивчитися. По-перших, свекруха ніби й нічого, а де-далі, то як молодиця до жердки за свиткою, стара й почне:

— А завалився б отой анахтемський сельбуд вам. А правцем би того поставило хто його й вигадав. Пряжі он скільки... Було б учитися поки в батька росла...

Ганна, як в рота води,—мовчки поспішає з хати. Таки молодиця й не без гріха: лікнеп—лікнепом... через день по дві години, а вона до сельбуду що-дня вчащає. Записалася

— Було б учитися, поки в батька росла...

Ганна в гурток жіночого господарства, в співочий та ще й до комсомольців... політики вчиться. А дома каже все: «до школи, треба вчитися» Іван руку Ганни держить і не видає, а як розібрать то хіба ж це брехня...

Та свекруха б призвичаїлася потроху, коли б її баби не накручували: як до церкви піде, то вже стільки новин про невістку принесе, що Ганні хоч із хати куди очі бачать тікай

Баби на Ганну люті за дочок та невісток, що буцім-то з неї приклад беруть... Плаче молодичка не раз:

— Коли Вівдя по досвітках волочилася й дитину придбала, так мені через те й вчитися не можна. Я ж з Іваном: хай він скаже...

— Ви, мамо, брехунам не вірте... Ганна в нас перед веде скрізь... І вчиться, і співає, і в комсомолі любого парубка за пояса заткне по політосвіті.

Свекруха, як почула—руки вгору й очі з лоба:

— Ой, рятуйте, у комсомолі. Я ж кажу: чого Титариха зі мною не здоровкається. Злигалася з парубками, з урвителями... Добра невісточка...

Ганна Івана за сорочку смик, а той і сам бачить, що передав куті меду:

— Це ж політосвіту в лікнепі, мамо, проходять. Ну і на жіночих делегатських зборах... А комсомольці... комсомольці...

Кричала-кричала стара та й таку резолюцію поклала:
— З цього дня, Ганно, тільки в церкву ходитимеш.

Ганна пробувала виправдуватися та її слова не попадали до свекрушиних вух, а сперечатися та лаятися вона й зроду не вміла. Іван їй потайки підморгував, мовляв: по нашому буде.

Другого дня в хаті двері рип та й рип... Приходила вчителька, був голова комнезаму—комуніст, заходила делегатка—тітка Марина та й всі в одно:

— Ганна повинна доходити зиму, щоб школу скінчити. І ніхто права не має її не пускати...

Це все Іван постарався так. Під кінець виплакалася свекруха.

— Та що ж це за порядки такі настали, що в своїй хаті та своїми дітьми вже не маю я права командувати. А що, коли молодиця, вона ж ще дурна—молода, дитину у вашому сельбуді нагуляє—як я тоді Гнатові в очі дивитимуся.

Одвоювали гуртом Ганну А тут ще й Гнат листа прислав, щоб жінка безпримінно своєю рукою йому написала... Перший лист хоч і написав Іван, а Ганна тільки його переписала, та й то свекруха помнякшала. Піде правди діти: стара полюбила невістку, і як би не баби її натячували, в хаті йшлося б по доброму, любо та гарно.

Наче шматки в роті, зникали дні.

Наближалася провесна. Ганна вже добре читала й сама писала довгі листи Гнатові, котрий на одповідь що-разу вкладав марку в куверта.

Одного разу поїхала Ганна на базар з хунтом масла й двома десятками яєць: випросила в свекрухи для себе. Стара й не туди-то, на що невістці гроші, а Ганна з базарю привозить в пазусі... книжку. Розсердилася не в жарт стара:

— Тьху, на чорт-батька зна-що гроші перевела. Я думала краму чи фартуха захотілося, а вона...

—І-і, мамочко, ця книжка навчить мене, як гроші на муровану хату під залізним дахом зібрати.

Весело їй Ганна одповідає, бережно перелистуючи книжку...

З цього й почалося... Книжка звалася Н. Пивоварів—Сельські кури. Ганна її кожну вільну годинку читає, а до курей стала й не знать яка уважна...

— От нещастя моє... Набралася в курнику вошви, геть хату запаскудила.

Бубоніла стара, а Ганна їй:

— Матусю, голубочко, я буду робити й вас слухатися, тільки дозвольте мені курей по своєму держати й годувати.

— Отто, навіжена... Що ти там вичитала таке?

— Та те вичитала, що як з курми поробити, як слід то можна й не-аби якими хазяями стати. Треба добути заводських курей, що несуться вдвоє більшими яйцямм й ще по 200 штук на рік, а їдять стільки ж, як і наші...

Школяр підрахував,—одна курка, коли по 30 коп. десяток рахувати,—дасть яєць на шість карбованців.

— Еге, еге,—підхопила Ганна:—15 курок—от вже 90 карбованців прибутку на рік, а ще ж курчата, пір'я, м'ясо... І хіба 30 курок держати важко?

Молодичка за свою книжку, листає її, різні породи курей показує, розповідає, як то вона господарство поставить, як слід... Хлопці своє додають. Молоді очі блищать... Зарожевіли щоки, а господарство на словах росте, росте: і в кошарі, і в хліві, і в стайні, і в клуні та коморі...

Стара мати слухала-слухала, а тоді тільки:

— Ду-у-у-рні, хоч думкою багатіють.

І продражнили на кутку Ганну—«курячою матір'ю». Баби між собою:

— Довчилася грамоти, поки й клепку з голови загубила,

— Це про Протасенкову невістку? І не приведи, царице небесна... Як не при всіх дома, стала молодиця.

— Еге, еге. Оце взяла дві курки, там як дрохви були, продала на базарі їх чи й так виміняла на невість—якого півника та ще й хвалиться: це каже мінор чистий, курчам ще.

— І куди Протасиха дивиться? Як на мене: я б її по-„минорила“, що й другим би заказала... Записалася, паскуда, в комсомол, а за нею й моя Оришка та Петренкова Дунька

та, аж восьмеро, дівчат,... Ганна ж хоч вже повінчана, а ці дурноголові... Хто посватає їх після цього?

Ганна крок ступить, Ганна слово скаже. А вже баби коло колодязя чи в бабинці в церкві й цокотять язиками: і така, і сяка, і он-яка...

Ганні про все байдуже. Їй, аби тільки Гнат листи писав, з курми вправитись, як хочеться, та в сельбуді своє одробити.

Хлопці Ганні допомогли курника збудувати нового: тиждень всі куйовдилися... Ганна нахвалялася ще й глиною його обмазати й крейдою вибілити. Зібралися на оранку. Поклали на воза плуга, се-те, що слід, коли це Ганна курей своїх в клітку й на воза тарабанить. Стара до неї:

— Тю на тебе: куди це ти їх?

— На свіжій ріллі черви ж, як засіяно, а це ж курям саме й треба.

— І таке? Ось город копатимемо, то ще наїдяться...

— Та ж город тижнів через три, а то й чотирі... Хай поки підхарчуються. Махнула стара рукою:

— Про мене, Семене,—хочеш за посміховище на селі стати, то й ставай.

Так і поїхали Ганнини кури за вісім верст орати.

Курник-курником, а ще й загородку коло нього зробила. Було у свекрухи шестеро курей та півень. На провесні підсипала Ганна п'ять квочок по 19 яєць кожну. Вилупилося 93 курчаток. Ганна над ними тремтіла ціле літо, а коли піде в сельбуд чи в гості куди, то тільки й мовищо про тії курчата та кури...

Намалювали в сельбуді на стінгазеті Ганну з курчатами, ще й вірші підписали:

„Наша Ганна Протасенкова—курячая мати,
Не журиться про кімнату,—лиш курник та яйця".

Ганна сміється, і тільки збіжжя з поля позвозили, вона на стерню своїх курчат пастися повезла... Курінь хлопці нап'яли: по-черзі стерегли там.

За тиждень курчата вирівнялися—не пізнати. А там Іван розпочав оранку: черва підоспіла: для курчат ласощі найкращі...

Восени перебрала Ганна курчат.. Що й поїли сами, що й попродала, а кращих 30 курчаток зоставила на зиму.

Тільки чи яйця, чи курчата продасть Ганна, грошей не здає матері:—це нам з Гнатом на муровану хату,—каже.

Десь в місті добула курок-мінорок—тиждень блищала щастям молодичка:

— Дванацять курок несеться в мене,—хвалиться.

Піклується Ганна та не без прикростів.

В комсомолі ціла справа завелася: «Чи може комсомолка куроводство провадити»?

Одні кричать: — Це власницькі норови випірають. Краще хай азбуку комунізму вчить.

Другі:—Партія велить зміцняти сельське хазяйство культурою.

А Ганна захищається:

— Це ж тільки перший мій досвід: коли в мене буде вдача—куроводство на селі прив'ється. Подумайте тільки, як від цього добробут збільшиться незаможницький.

Кури неслися... Вже й курчата яйця почали давати. Ганна що-дня записувала про кожну курку.. Про харчі їм дбала. По книжці все. Яєць менше сотні вже на базар не вивозила... І все клопоталася заснувати «яєчний кооператив».

— Стільки базар той часу в кожної жінки одбирає: коли збувати яйца можна й одній...

Та жінки на словах і були згодні, а од діла поки що ухилялися. Вже такі недовірливі.

Настала весна. Підсипала Ганна тільки мінорські яйца знову під п'ять квочок. Аж тут радість несподівана: замісць осени повернувся Гнат з Червоної армії зараз перед оранкою.

На радощах Ганна три курки зарізала: 2 в борщ і для локшини засмажити... Порається коло печі, а сама ж, ой —не терпиться, порадоватися не як коханцем, а про все-все, день за днем.

Діждалася таки, покп свекруха зжалобилася:

— Та йди вже показуй-розказуй, і без тебе впораюсь.

Ганна до Гната:

— Ось бо ходім... курей подивишся. Два собаки завела для охорони: в мене ж птахівничий відділ. Все сама... Думаю на той год інкубатора купити й для малих курчат залізну дротяну клітку справити... Бачиш, як без тебе жила?

Намалювали Ганну з курчатами...

— Та чув... чув... „Куряча мати"—на все село гуде.

Не зжили радости, а вже й лихо. Тільки об'орався Гнат кінь ноги витяг. І був один, а це й зовсім погибель Шукав Гнат спрягтися з ким, не знайшов... Село на тягло бідувало здорово: хто міг, коня з коровою спрягав. Протасенки б й сами теє, так корова останні дні ходила... А сам кінь не витяг,—старий був та ще й запалений з-за молоду.. Наділ же на семеро їдоків, а тільки половина під озиминою.

Прийшов Гнат з поля з батіжком, од журби наче землею припав—зчорнів... В себе в хаті розповів лихо та по сусідах метнувся—допомоги шукати.

— Порятуйте, бо вже од моєї шкапи тільки шкіра свіжо-вибілена сохне на возі в полі...

Обійшов мало не все село. В такий грячий час рідко хто дома. Коні й ой, в якій роботі, а коли й стоять перед яслами—тільки запалими боками водять, геть виснажені. Як тягла обмаль, то звісно ж: кожній шкапині за кілька коней тягти приходиться—хазяїни над ними тримтять, а тут ще й молодий червоноармієць, недосвідчений хазяїн... Свого коня загнав, не додивився і його шкода, а себе більше.

— З дорогою б душею, та сам бачиш яка зморена, того й гляди витягнеться й ця... Ось піди до Куців, у їх є..

Пізно повернувся ні з чим Гнат, а треба ж і те думати, що там на полі Іван зоставсь без харчів.

Мати одразу вгадала про невдачу й мерщій заштурхотіла заслонкою коло печі, вечерю гарячу витягаючи.

— А гей, відчиніть ворота!

— А де ж Ганна?

— Вона, сину, в місто подалася з потребилівською підводою... Завтра назад буде, у „жіндел", чи що викликали — казала.

Хлопець-школяр старший:

— Та як же вона назад? Підвода ж не повертатиметься?

Другого дня, тільки сонце до обід звернуло, з вулиці веселий вигук Ганни:

— А гей, одчиніть ворота.

Гнат тільки що повернувся зажурений ще більше, ніж учора: загубив на допомогу усяку надію... Вийшов до воріт: на вулиці Ганна верхи на сірій кобилі, бичов'яні віръовочки в руках, а сама усміхається:

— Гарна кобилка? Ловка? Га?

— Чия? Звідки?

І одчинив ворота. Ганна ногу через голову кобили й спритно на землю зстрибнула:

— Хай здорова буде,—розтрясла мене, аж поперек болить.

З хати мати, брати вийшли. Дивляться на Ганну— очам віри не ймуть й пояснення не діждуться. Ганна на кобилу, як ні в чім:

— Ще молода: тільки одно лоша й привела... Недавно це вдруге одгуляла. Погляньте, які клуби в неї. Стать яка. Це вам не з простих, а лоша, як все гаразд поведеться, од племенного жеребця приведе... Сорок один карбованець оддала за неї.

— Петро, візьми поводи її, хай прохолоне, а тоді погодувати треба. Поле не жде...

— Та невже стільки грошей за яйця вторгувала?

— І за курчата і за кури.—Заплескала в долоні Ганна: —я гроші на хату збирала... А як за яйцями мінорськими їздила так чула, як цю кобилу показували. Вона ще тоді мені в око впала, а вчора, коли таке лихо, я мерщій за ощадкову книжку та в банк, та за гроші та туди... Тиждень минув же... Не продали на наше щастя таки.

М. Романівська.
(Член „Плугу").

Ранок

Ранок. Молодий архитектор.
А на обрію не мрія і не сон—
Наче казка сонечний будинок,
Що його будує мілійон.

Ясний сміх комуни за віками,
Ритм могутніх рук пролетарів.
Хто це там стає з чоловіками,
Щоб покласти білий ряд цеглин?

З-під хустки волосся на вітер,
Сонце смалить силуети рук,
Це ж вона виходить на роботу,
Диха міццю кожний рух.

Ех, було ж так довго, в сірих тінях
Йшли віки до сонця—тільки не вона,
Потім налетіло, розлилося сміло
І на хустку впала росяна весна.

А з весною:
Ранок. Молодий архитектор.
На чолі непохитний наказ:
На всесвіт сонечний будинок—
Так хоче Великий Комунар.
Шумить, шумить...
Як повінь заливає:
Ритмовано працює мілійон.
Далекий обрій квіти розкидає

Над стиском схилених голов.
Чиї рухи за рухами швидко?
В чиїх очах дитячий захват?
Чиї рухи без зупинки

В шумі праці шумлять?
— То ж після сна вікового
Очі розкрила шовково...
То ж вона спала так довго—жінка.

Василь Станко.
(Член „Плугу").

Вдова за плугом

Бив ноги вітер поділками,
Груддя муляло в зиспід ніг;

Схилилась міцно на чепіги—
І гонить плуга вздовж стерні

Відгонить в безкрай зло сумніву,
Ввесь біль недолі вдовиної—

Бо снила полем в колос зливний,
Бо йшли надії к ній пороєм.

„І як воно?—живуть без бога
А їй коня дають, ще й плуга

З'орать на зяб... а це й податки
Поменшать ось"—і мила смуга.

І хоч лама нестерпно втома—
Та і толочне не чекає:

Зоря в стерні їй встала з громом;
Рілля їй день закрити має.

Стає знесилено коняга,
Мала погоничка все ньока.

А вітер двом кохти панаха,
Пил кида пригорщами в очі

Б'є в ноги вітер поділками,
Груддя муляє в зиспід ніг—

Та мила смуга: метильхають
В очах жита й ціповий зліт.

РОБОТА ЖІНВІДДІЛІВ

Праця серед жіноцтва в Середній Азії

Своєрідні побутові умови народів Середньої Азії дуже ускладнюють роботу серед жіноцтва.

Не дивлячись на 8 років існування Радянської влади, яка дала жінці всі права громадянки, жінка Середньої Азії в своєму домашньому побуті не має ще прав людини.

Тамошні звичаї й релігійні закони дають право чоловікові вбити свою жінку, коли помічає з її боку зраду. Ніхто не може перечити, коли батько продає свою дочку за великі подарунки.

В Туркменії жінка при чоловікові не може говорити, для цього їй зав'язують хусткою рота.

Жінка кара-каргизка не має права разом зі своїм чоловіком їсти.

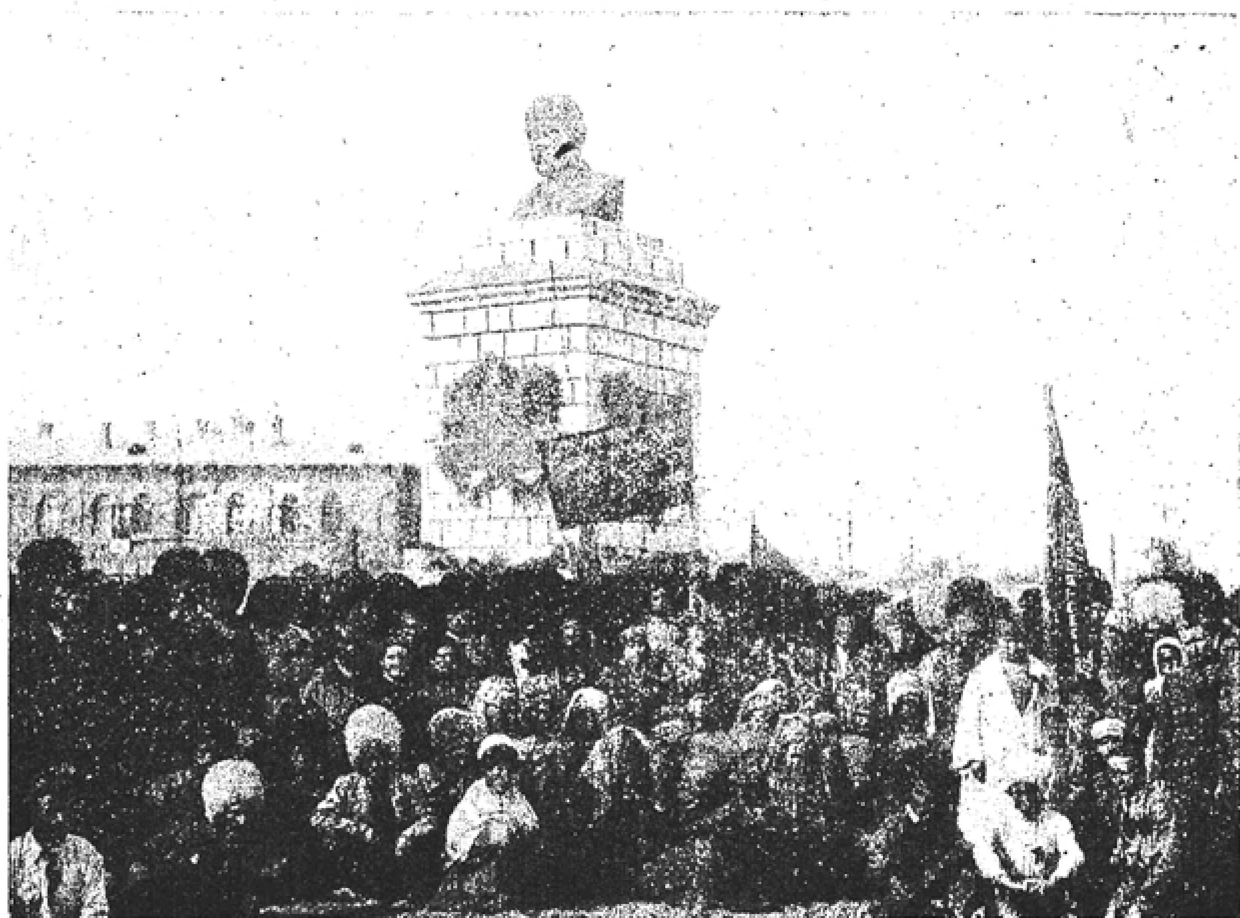
Узбечка захована в душні подвір'я і має право виходити тільки закутаною в довгий халат „поронджу" і під накривалом з кінського волосся.

Зрозуміло, що при такому стані жінки, народи Середньої Азії не мають і найменших культурних звичок.

Так, наприклад, під час породівлі, жінку підвішують над ямою, а потім сажають у попіл. Народжених дітей не миють протягом року і діти лежать в надзвичайно брудних колисках. Отже через це—сила хвороб, дуже багато вмирає дітей і жінки рано старіються.

Вся робота комуністичної партії в Середній Азії скерована на розкріпачення жінки і на те, щоб дати їй права громадянства. Прибічники старого порядку вперто перешкоджають цим культурним заходам. Іноді справа доходить до вбивства.

Отже за останній час забито 5 делегаток і один організатор серед жінок.

Конференція жінок туркменок в Мерві.

Але це справи не зупиняє. Замісць забитих стають нові робітниці.

Біжучий рік роботи можна назвати роком небувалого піднесення роботи.

Національний розподіл дав можливість більше оформити роботу кожної національности, а також розбуркав жіночі маси до самодіяльности.

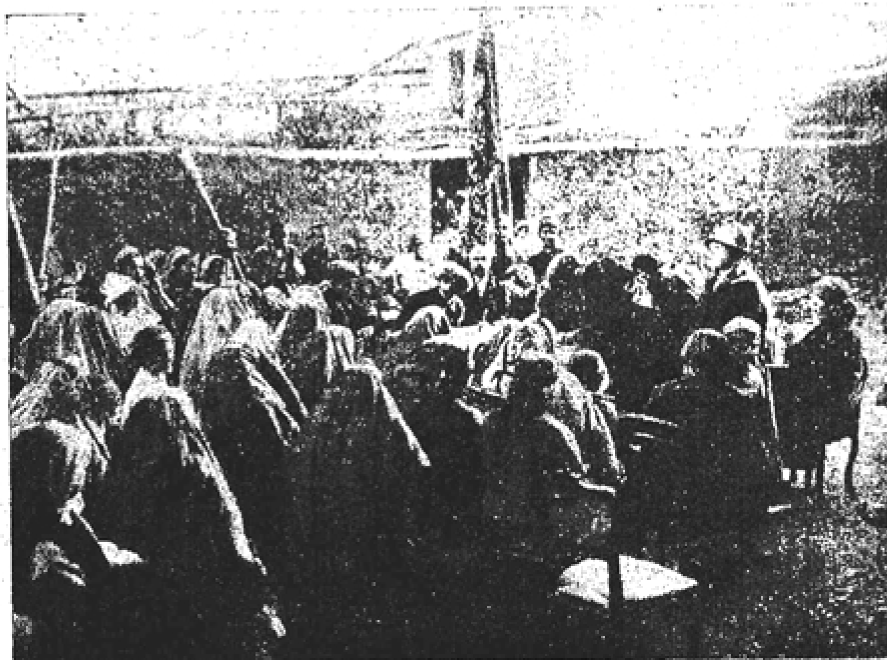
А ось цьому й приклади:

По Кара-Киргизії за де-кільки місяців роботи ми маємо 425 кара-киргизок у радах, з них 5 в округових виконкомах і дві в краєвих. 524 кара-киргизки у спілці Кошчі (організація сільської бідноти) 82 жінки за народніх засідателів в судах, 410 делегаток по аулах (селах). До 8 березня організувалось 3 колективи юних піонерів-дівчаток. 55 кара-киргизок вступило в партію. Вперше 28 жінок закінчило школу лікнепу.

До 8 березня в області доведено до 11 шкіл, де вчиться 236 учнів.

Відкрили перший аульний жіночий клуб, 1118 кара-киркизок побувало на З'їздах.

В Туркменії тепер ми маємо 2-х туркменок членів Центрального Виконавчого Комітету, 208 по аульних радах, 2-х за голів. 12 туркменок входять за членів до округових і районових виконкомів, маємо 177 делегаток.

Відкриття жіночого клубу в Чиназі Ташкенської области

Батрачка Ферганської області чл. ЦВК.

В 10 школах по аулах, де раніше було тільки 10 письменних туркменок, тепер вчиться 698 дівчаток.

По Узбекистану робота також на багато збільшилася.

За цей час відбулися республіканські й краеві з'їзди. Через ці з'їзди пройшли тисячі делегаток-узбечок.

1887 узбечок організовано в спілки кошчі, 1083—працюють делегатками. 9 узбечок є члени Центрального Виконавчого Комітету, а 221 — працює по низових радах.

Збільшується число жіночих шкіл, де вчиться понад три тисячі дівчаток і 1.200 дорослих жінок.

Широкі жіночі кола все більше й більше шанують колективи дівчаток—юних піонерів.

Жіноцтво залучається до партії (доки що десятками).

Збільшено число жіночих клубів з 12 до 18. Слід зазначити, що жіночі клуби через побутові умови організувались тут цілком незалежно і об'єднують майже всю роботу серед жінок. Тут переводиться не тільки культурно-виховнича робота, але при цих клубах організовані й консультації (поради), жіночі артілі, колективи дівчаток—юних піонерів, школи лікнепу, дитячі майдани.

Найбільшою увагою користується дитяча консультація. Що-дня вона перепускає біля 40 дітей.

Жіноцтво охоче йде до клубів, та це й зрозуміло, кожній жінці хочеться почути живе слово, навчитися новому, стати повноправним членом громади.

Правда ми в цій справі маємо менше, ніж вимагають потреби. Нам потрібні не одиниці, а тисячі активних жінок, щоб розбуркати всю забиту жіночу масу.

Загін Юних Ленінок в Ташкенті.

Нам потрібні сотні, десятки сотень шкіл, клубів, консультацій для того, щоб піднести культурний рівень жіноцтва. Комуністична партія це зробить тільки за допомогою самих трудящих жінок Сходу.

Н. Зінкіна.

Районова нарада селянок

(Волочиський район, на Поділлі).

24 травня в нашім районі відбулася нарада жіночого активу. Не дивлячись на те, що селянки тепер мають багато домашньої роботи, на нараду прибули представники від усіх сел.

До всіх питань, що вирішувалися на нараді, селянки ставились уважно. Особливо багато говорили про роботу жіноцтва в сільрадах та инших установах. Селянки, делеговані для роботи в різні сільські установи жалілися, що представники сільських установ часто-густо ставляться до них недоброзичливо, через що вони (жінки) не мають змоги ознайомитися з постановкою роботи в установах. Часто трапляються такі випадки, коли жінок не запрошують на засідання, „бо, мовляли, їм там нема чого робити“.

Далі в своїх постановах селянки прохали, щоб Округовий Відділ охорони здоровля звернув увагу на підготовку із селянок, сільських акушорок, бо „бабки“ й до цього часу калічать людей.

Райжінорганізаторка **Дундукова.**

Жінки дбають про кооперацію

(Павлоградщина).

В травні місяці біжучого року в м. Павлограді при Районовому споживчому союзі відбулася нарада жінок-кооператорів. На нараду прибуло лише 30 делегаток, але й ця невелика кількість жінок проробила величезну роботу.

Після заслухання докладів про Всеукраїнську жіночу нараду та міжнародне положення Союзу Радянських республік, нарада приступила до обговорення справ низової кооперації та яким чином притягти широкі верстви жіноцтва до членства в споживчих товариствах, а також до активної роботи в кооперації, тоб-то в правліннях та ревізійних комісіях.

Нарада ухвалила подбати про те, щоб у товариствах жіноцтво складало не менше 50% загальної кількости членів. Намічено шляхи дальнішої роботи.

До всіх питань нарада ставилася дуже уважно. Можна гадати, що ця нарада дасть гарні наслідки.

Делегатка **Е. Балкова.**

Жінорганізація с. Васищева з представник. робітників Донецької залізниці та Харківської організації політкаторжан.

Новий побут

(С. Познанці, на Одещині).

Потроху вивітрюються селянські голови від попівського дурману. Починають уже люди розуміти, що балачки про бога є попівські теревені, що замісць церкви краще прямувати до науки та знання. От, приміром, в селі Познанці, церкву перетворено на сельбуд. Жінки нарівні з чоловіками беруть гарячу участь у роботі сельбуду. Часто відбуваються вистави та доповіді. Ховають та хрестять—без попа. За короткий час у Познанці відбулося 14 похоронів без попа, 13 звіздин та одно червоне весілля.

Отак шириться у нашому селі новий побут.

Селянка.

Делегатські зібрання ширяться

(М.-Перещепинський район, на Полтавщині).

Делегатські зібрання в нашому районі з кождим днем ширяться. Нещодавно переведено організацію делегатського зібрання в с. Микільському. На організаційні збори прийшло 60 жінок. Було зроблено доповідь, під час обговорення якої виступали селянки. Багато було балачок про новий побут та про економічну залежність жінок від чоловіків. На цих зборах обрали 40 делегаток, що повинні приступити до роботи в селі. Обрали також делегаток до районового делегатського зібрання.

Отак ширяться делегатські зібрання в нашому районі.

Жінорганізаторка **Лапа.**

Делегатки 2 з'їзду Рад Шепетівського району.

Змичка робітниць і селянок

(С. Ст. Мерчик на Харківщині).

В село Ст. Мерчик Люботинського району 7 червня приїхало 100 робітниць.

Поважно зустрілись із селянками—організовано, з прапорами. Вітали одні других. Потім відкрився мітинг у парку. Парк тут добрий, 5 десятин. Кожна рослина тут колись була посаджена кріпацькою рукою й було панське майно. Тепер свободні—робітниця й селянка вільно подали тут руку одна другій, як заповів нам Ілліч.

Багато було висловлено на мітингу простих, але великого значіння слів, про робітницю й селянку, як їм будувати своє життя. Слухали це не тільки жінки, а й чоловіки-селяне. Обдивились дитячі ясла, що є першим кроком до нового побуту. Потім агрошколу й инші організації.

Селянки й робітниці розмовляли проміж себе про своє життя. Збиралися гуртками й говорили за те, як це в місті робітниці живуть у домах-комунах, усі як однією сім'єю. А от на селі не вміють так жити, хоч, і тут це добре було б. Як це жінки-робітниці у театр ходять, а от на селі ходять тільки дівчата, бо заміжня жінка в театр не сміє йти.

Робітниця городу вже стала на новий шлях життя, а з неї бере приклад і селянка.

Олена Франко.

Делегатки 7-го Окрз'їзду Миколаївщини.

Як ми організували дитячі ясла

(С. Шпиково на Тульчинщини).

Ще з весни почали ми клопотати про організацію в селі Шпикові дитячих ясел. Нелегко це нам давалося, а тут ще й селяне, задурені попами розпускають різні брехні та кажуть, що вони ні за які гроші не дадуть своїх дітей до ясел, бо там, мовляли, не вчать богу молитися. Але ми свого добилися. Дістали коштів, накупили краму і почали готувати одіж для дітей, що будуть в яслах. Делегатки, гуртом обмазали та прибрали помешкання для ясел. 17 травня ясла було урочисто відкрито. Понесли матері своїх дітей. Через кілька день уже й місця у нас не вистачило. Наші ясла розраховано лише на 30 дітей, а селянки все йдуть та й ідуть.

На майбутній рік, постараємося ширше поставити справу з дитячими яслами, бо корисність від них для селянок тепер цілком зрозуміла.

А. Сова.

Конференція селянок Староконстянтинівського району.

Дитяча консультація на селі

(С. Ворожба на Сумщині).

В квітні місяці у Ворожбі відчинилась дитяча консультація.

До того часу і в Окрузі і в районі всі боялися, що селянки недовірливо поставляться до консультації, як до новинки на селі. Але не так сталось, як гадалось.

Через делегаток удалось розповсюдити по всьому району думку про користь, що дають матерям дитячі консультації. Не пройшло й тижня з дня відкриття консультації, як цілими десятками посунули селянки за порадами. І зараз консультацію відвідує не менше 15 селянок за день. Ідуть і їдуть селянки з далеких сел та хуторів, везуть своїх дітей до „дитячої лікарні", як вони називають консультацію.

Райжінорганізаторка **Цегельничка.**

Утерли чоловікам носа

(Село Канагівці, Волочиського району, на Поділлі).

Порозламувалися за останні роки коло нашого села містки. Давно б треба лагодити, але наші селяне ніяк не спроможуться на це. Зійдуться на зборах, покричать, помахають руками, та тим і скінчиться справа з містками.

Жінки наші, дивились-дивились на чоловічі ліньки та й давай собі братися за містки. На делегатському зібранні було ухвалено провести цю роботу своїми силами. Обрали комісію, яка б перевела добровільний збір коштів на полагодження містків.

Коли делегатки приступили до цієї роботи, чоловіки не суперечили їм. Кошти потрібні було зібрано і містки полагоджено.

Тепер чоловіки кажуть посміхаючись: „жіноча власть взялась добре за працю".

Жінкорка **Зільберман.**

Маруся Башличка.

Пісня

Червоная смуга на небі холоднім,
Вже чорнявий вечір тіні розкида...
Ой така я рада, що живу сьогодні,
А ще більше рада, що я молода!

Я у комсомолі доповідь робила
Про дівочу долю у старі часи.
Куркулева доня мене не любила,
А дівки батрацькі в комсомолі всі.

Заховалось сонце, зірка зайнялася,
І тополі густо біля хат шумлять.
— Ой куди ти, дочко, наніч подалася?
Йти мені на збори старі не велять.

Мене батько лає і лютує мати,
Що не йду до церкви, Богу не молюсь.
Ввечері у клубі я люблю співати
Або у лікнепі грамоті учусь.

Зірки заметтіли у небі холоднім,
А місяць до клубу проміцці кида.
Ой така я рада, що живу сьогодні,
А ще більше рада, що я молода!

т. Астоніна.

За-те що комсомолка

(Малюнок із сільського життя).

Зненавиділи куркулівни комсомолку—Настю Титарівну вдовину дочку. Та хіба ж і не досадно, коли всі хлопці почали ходити до хати-читальні. Он Ганна Ониківна хоч як «мала око» на Гриценкового Василя, а діло не вигоріло: Василь і не дивиться на неї та весь час сидить у хаті-читальні коло Насті. Хай тільки хтось осмілиться сказать щось на Настю, так куди там, він очі видере... «Проти Насті, дівки нема на селі»...

Краще б ото не чути такого. Чим вона йому так запала в душу?...

— Чи не козачка часом її перелюбцювала?.. Всіх завлікає — казали куркулівни.

І що вже не робили вони, аби хлопців на свій бік перемовити. І кашу варили та закопували під ослоном у саду в Оників. Лушпиння з насіння збирали на тічку біля млина, де було раніш збирається челядь, та закопували разом з кашею... Не помага ніщо.

Як раптом, через щось перечипився...

— Ну, не ми будемо щоб чого не встругнути цій премудрій комсомолці!.. Чарівниця проклятуща!

Кожного разу, як проходила Настя повз двори з частоколами, в кожнім вікні з'являлось обличчя, а дітвора навчена старшими вигукувала:

— Комсомолка! Комсомолка задріпана! Куди, комсомолка?..

Ато ще й Бровка або Салтана на поміч кличуть.

Сьогодні з особливими вигуками проводили Настю до хати-читальні.

— Диви, диви з ким це вона!—вигукували сидячи попід хатами жінки. А що вже Ониківна спеклась, так прямо ж таки як ніколи. Побігла мерщій до подруги, розказать з ким ходе Титарівна...

Тепер—уже край Василеві!.. Мабуть, носа натягне... От паскуда!..

Але Одарка вигадала иншу штуку. Сказала потихеньку на вухо Ганні й реготали, як скажені.

Нічого не думаючи про різні там куркульські вигадки, Настя робила своє діло. Єдина думка, аби в читальні діло йшло як слід, бо вона тепер осталась завідуючою.

Спасибі хоч агроном не відмовився прийти з шефом, допоможуть провести сьогодні куткові збори.

Хоч і велика була хата в Сорочихи та сьогодні нічого було й думать про те щоб у хаті провадити збори, повен двір найшло людей... Винесли на двір стіл. Розмістились на призьбі, хто й так присів спершись на паличку. Тиша.

Як не червоніла Настуня, а збори мусила відчиняти вона, як завчитальнею.... А тут як навмисне ще і в президію обрали Яскраво відрізнювалось молоде рожеве личко її, від старих змучених незаможницьких... Аж не витерпів дід Уліян щоб сказати:

— Наша «голова» як зіронька між нами.

— А так,— озвавсь ще дехто.

Довго говорив агроном про свої справи агрономічні: Багатопілля... Пари чорні... Пари ранні... Посуха, як її позбавитись... та инше. Говорив і шеф про життя робітників та змичку. Запитання та відповіді тяглися аж до півночі.

Далеченько провели гостей селяне... Гуртками розмовляючи розіходились по хатах....

Пізніш усіх ішла Настя... Задоволена вона була сьогодні.. зборами... Весело говорили вони з Василем про нинішній день. Складали план і на далі...

Але раптом з Титаренкового двору через перелаз мов коні, перескочили дві людські постаті... Хотів Василь спіймати, як раптом через щось перечипився і впав.... Підняв мазницю з дьогтем і платок Ганнин видав, усю її таємницю.

На причілковій стіні вдовиної хати було незграбними літерами написало різні соромницькі слова... Ніби це від хлопців, а разом і від Василя на Настю.

Через кілька день у Сельбуді відбувався показний суд. Судили Одарку та Ганну. Комсомолець Василь був за прокурора. Захищала підсудних Райжінорганізаторка.

На суді виявилося, що Одарка з Ганною напосілися на Настю наслідком своєї темноти та недорозвинености, тому суд простив їм їхній вчинок. А щоб більше такого не траплялось, Райжінорганізаторка з Настею вирішили розпочати освітню роботу серед дівчат.

Жінкорка **В. Безталанна.**

НАША ПРОМИСЛОВІСТЬ

Чавун—залізо—сталь

Залізо та сталь усім відомі. Вже з дитячих років звикли ми бачити сокири, лопати, ножі, голки й инші залізні та стальові вироби, що ними користуємося що-дня. Та не всі добре знають оте залізо. Не всім відомо, що поки побачить світ ота голка, що нею шие селянка, або ніж та коса, залізо переходить сотні й тисячі мозолястих рук робітників по копальнях заводах і фабриках. От про це і говоритимемо.

З давніх-давен лежить в землі, так звана—залізна руда. Брудно-червоного або сірого коліру, важчіша від звичайного каміння, залізна руда полягає в землі окремими шарами, а найбільше жилами, що пронизують усі щілини скам'янілої землі.

Трапляється залізна руда близько поверхні землі і на далекій глибині і, щоб дістати її звідтіль, копають колодязі, а напавши на руду ще й бокові ходи. Тут робітники видовбують цю руду, підвозять до колодязя і машиною витягають на поверхню землі.

Важка праця робітника-шахтаря. Чим глибше в землю, тим тепліше, гарячіше стає, немає свіжого повітря, важко дихати і робітник-забойщик, без сорочки при світлі невеличкої лямпочки, напівлежучи довбає, виковирює залізну руду. Щоб менше було витягати зайвої землі з проходів на поверхню землі, ці проходи роблять вузькими та низькими, а щоб не обвалювалось, підпирають дерев'яними дошками та підпорками і майже завжди ходять по оцих проходах—підземних вулицях і завулках—зігнувшись. Трапляється, що зі щілин копальні тече вода, або виходять шкідливі та до того ще й вибухливі гази. З цим ведуть боротьбу—помпами висмоктують воду й шкідливе повітря замінюючи його свіжим.

Радянська влада—влада робітників і селян, що на своїй шкірі відчули всю вагу праці по копальнях зменшила працю в них для підземних робітників. Крім того турбується Радянська влада і про найбільшу заміну людської праці машинами (як от, скажемо, замісць того, щоб довбати та виковирювати руду, її свердлять машиною а пізніше вибуховими річовинами підривають).

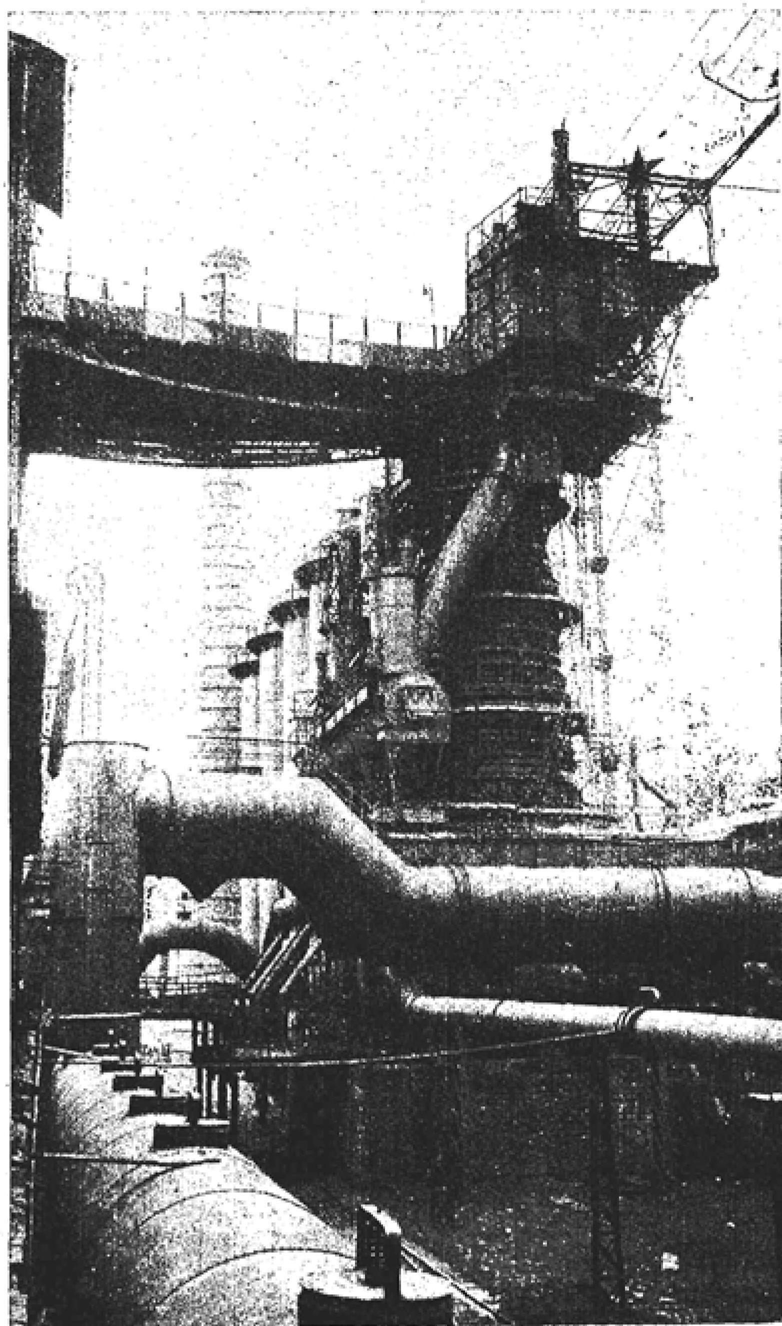
Так, отакою важкою працею здобувають залізну руду. Але це ще не залізо. В залізній руді, крім заліза є инші метали та примішки і щоб позбавитись їх, треба залізну руду обпалити та перетопити. Для цього її перевозять на заводи, які звуться металургійними.

Найбільше покладів залізної руди в Радянському Союзі є на України та на Уралі. З 550 мілійонів пудів усієї здобичі залізної руди 1913 року, на Україну (Криворіжжя) припадало по-над 400 мілійонів пудів. Є залізна руда ще в Сибіру, на Кавказі, в Росії, біля Керчі в Криму та ще нещодавно знайдено великі поклади гарної залізної руди на Курщині.

Так само й заводи металургійні (що по них переробляють руду на чавун, залізо і сталь) розкинуто по всьому Союзу Радянських республік, але майже ³/₄ чавуну, що витоплено з залізної руди 1913 року, знов таки припадає на заводи України. Це пояснюється тим, що тут, на Донеччині, є великі поклади вугілля, яке потрібно для розтоплення залізної руди. Біля вугляних копалень побудовано металургійні заводи, а залізну руду везуть до них із Криворіжжя.

Під'їзджаючи до металургійного заводу, можна помітити де-кілька велетнів-башт, які трохи не встигли витягтись вгору за димарями заводу, але в сотні раз є товщі за них. Оце ті пічки, де топлять залізну руду. Звуться вони доменними печами або домнами і побудовано їх із каміню, чи вогнетривалої цегли, а одягнуто в залізні кожухи і залізними ж пасаминоперезано.

Запалюють у отакій пічці вугілля (кокс), а поверх нього через отвір, вверху пічки накидають залізну руду, трохи згодом ще шар вугілля та заліза та знов так само і отак безперестанно день і ніч. Разом із рудою закидають до печи вапняки (крейду то-що), що звуться флюсами. Оці вапняки, коли почне топитись руда, сполучуються з різними домішками до заліза і дають шлаки. Шлаки легші за розтоплене залізо, що під впливом вогню по краплі тече на дно пічки, і тому ці шлаки, стекаючи на дно, плавають поверх металу. Потрібен великий жар (висока температура вогню), щоб розтопити руду і цього досягають тим, що машиновою дмуховкою в пічку знизу дмухають гаряче повітря.

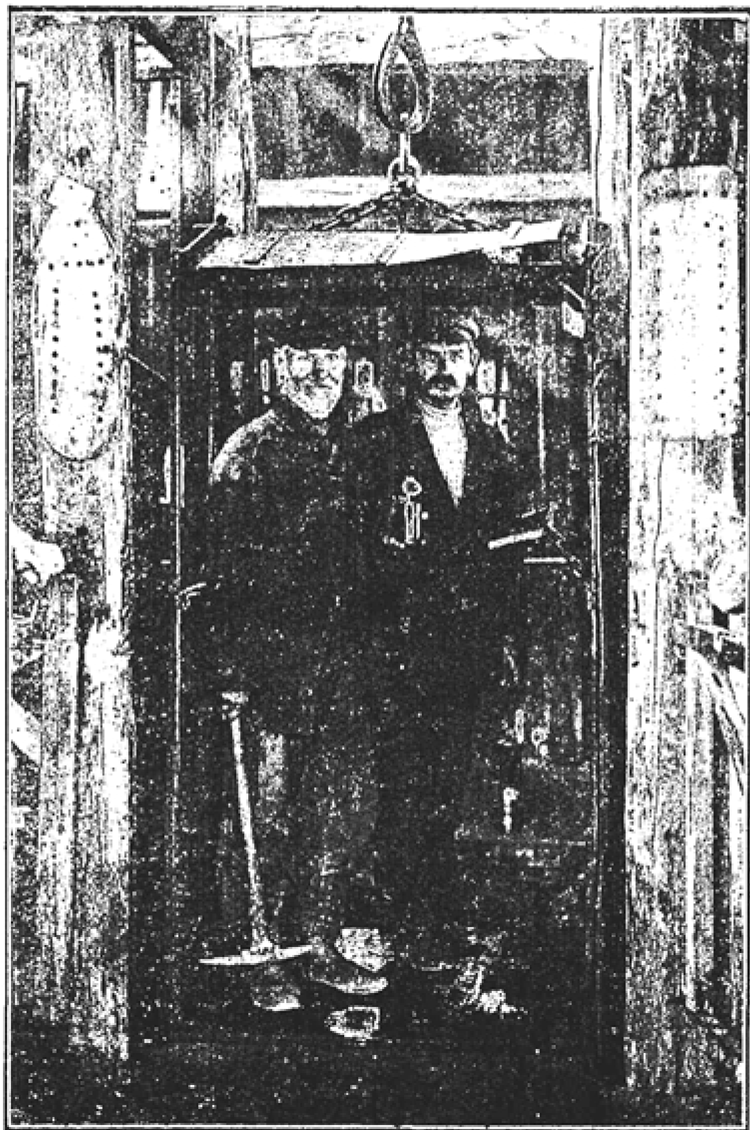

Домна.

Розтоплений метал двічі на добу випускають з пічки і він огневою річкою ллеться по виготовленому річищу земляного полу і розливається по окремих рівчачках. Прохолонувши метал робиться твердим і більш подібним до заліза, але в ньому ще багато домішок: сірки, вуглецю, фосфору і инших, які роблять його ломким, слабким. Має назву він чавуну.

З чавуна роблять багато потрібних річей, як для хатнього господарства (сковороди, казанки), так і для инших потреб (колеса, ступиці колес, трибки—колеса із зубцями, приводи до молотарок і инш). Роблять ці речі на багатьох заводах, що носять назву машино-будівельних, чавуно-пла-

вильних і инш. Щоб зробити щось із чавуну, на цих заводах його знов розтоплюють, але вже в менших, ніж на металургійних заводах, пічках-вагранках і виливають у заздалегідь виготовлені в землі місця, яким надають належну форму. Далі з чавунних одливок обрубують, обрізують обточують усе зайве на верстатах і станках і виходить із заводу сила річей готових до користування.

В копальню.

Але не всюди можна скористати чавун. Він дуже крихкий, ломкий. ...к що він придатний для сковороди чи казанка, то сокиру чи пилку не зробиш із чавуну: пощербиться, поламається. Є в чавуні багато сірки, вуглецю, фосфору. Вони, оці невидимі домішки і роблять чавун крихким.

Щоб позбавитись домішок в чавуні та зробити його твердішим, гнучким, тоб-то залізом, сталлю, треба це багато коло нього попрацювати. Для цього побудовано инші за домну чи вагранку печи. В них розтоплюють чавун, але окремо від палива, вуглець при цьому вигорає. Робітник весь час переміщує чавун довгою кочергою. Чавун стає в'язким, кипить і нагортається на кочергу окремими шматками до 2 пудів вагою.

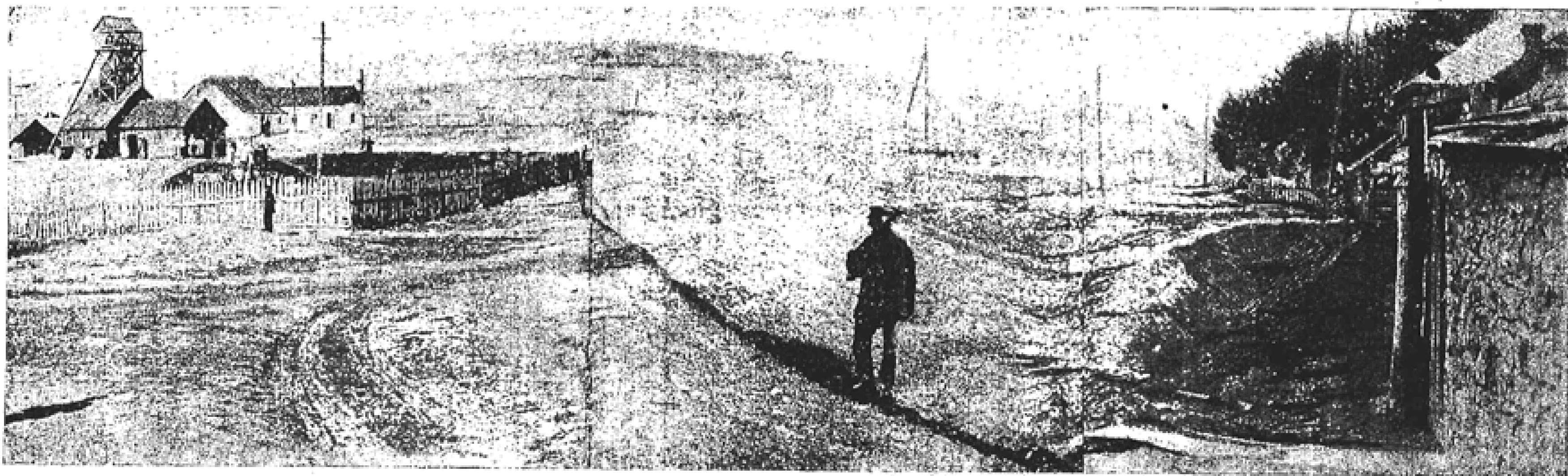
Його витягають із пічки, підкладають під паровий молот, який видавлює з нього зайві домішки. Далі його пропускають через станки, де він обжимається по вальцях у довгі полоси. Ці полоси ріжуть, звязують, зварюють в печі, а там знов по станках перепускають і придають ним належну форму (залізо для дахів, для шин колес, дріт і т. д.). Такий-о шлях, залізної руди поки вона стане залізом.

Сталь значно твердіша за залізо, більш гнучка, її можна робити гострішою, тому всі ножі, пилки, коси, сокири голки, рейки для залізниць і инше, роблять стальові.

Сталь повинна мати певні частини домішок, от хоч би вуглецю, і його спочатку зовсім випалюють пропускаючи через пічку повітря (квасень), а пізніше додають марганцевої руди, яка має певну кількість вуглецю. (Великі поклади марганцевої руди є на Україні, в Никопольському районі Катеринославщини. Сталь, як і залізо, на вальцях станків приймає належну форму (плескувата, кругла, чотирьохкутна, рейки і т. инш.). І залізо і сталь везуть з металургійних заводів до инших і там уже доводять до пуття. Кустарі—коваль, слюсар теж роблять залізо та сталь придатними в нашому господарстві.

Металургійна промисловість, тоб-то виробь чавуну, заліза, сталі, не дарма має назву важкої промисловости (індустрії). З якого боку не розглядати її, вона важка, величезна. От хоч би праця робітників при великій жароті, коли світ палить очі, дим, пара, порохно ятрять легені,—хіба це легка праця? Тут хоч які машини не заводь, а без людської сили не обійтись і довгі роки ще люди важкою працею перетворюватимуть копалину (руду) в потрібні нам речі.

Та й машини й инші приладдя потрібні для металургійних заводів дорогі, їх не швидко відновиш після руйнації білогвардійців. От чому металургійна промисловість у нас ще не досить розвинена. В той час, як вся промисловість відновлена в розмірі 70% довійськової, коли виробництво сільсько-господарських машин доходить до 100%,—метальова промисловість відстає. На заводах тресту Південсталі (об'єднане керування багатьома заводами) нині вироблюють чавуну 58% довійськового розміру, а сталі тільки 39%. Цей приклад говорить, що ми мало ще вироблюємо металу, але коли порівняти, що ми уперше йдемо до перемоги і на цьому фронті—відновлення господарства Союзу Радянських республік невпинно зростає. І поволі, в міру відновлення всього господарства, оживають застиглі заводи. Майже що-місяця нові домни, вагранки, мартени (де вироблюється сталь) починають працювати, а разом із цим дешевшають метальові вироби, росте міць робітниче-селянської держави.

З копальні додому.

Борбенко.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Про молоко та, як за ним доглядати

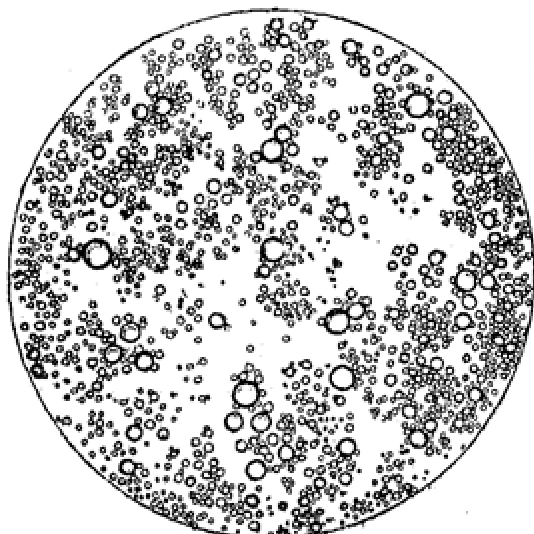
З чого складається молоко.

Коли ми під мікроскопом (приладдя, що збільшує речі) розглядатимемо молоко, то в ньому ми побачимо, що молоко не проста рідина, а складається з якихсь річовинок.

Краплина молока під мікроскопом.

Коли молоко випарювати в чашці, то насамперед випарюється вода, а на денце чашки опадуть якісь домішки. Потім ці домішки почнуть горіти і кінець-кінцем на денці чашки залишиться трошки попілу.

Отже, це нам показує, що у молоці є вода, потім у молоці є такі річовини, що горять і є такі, що не горять.

Краплина молок Чііе міроскопом.

Можна вирахувати, що в молоці є води в середньому на 86 відсотки і сухих річовин, як тих, що горять, так і тих, що не горять 14 відсотків.

Ці сухі річовини в молоці, нас найдужче цікавлять бо в них знаходяться живні річовини, що ними ціниться молоко. Вчені дізналися, що в сухих річовинах молока в середньому знаходиться:

Казеїну	4 відсотки.
Альбуміну (білок)	$^1/_2$ відсотки.
Жиру	4 відсотки.
Молочного цукру	$4^1/_2$ відсотки.
Попілу	1 відсоток.

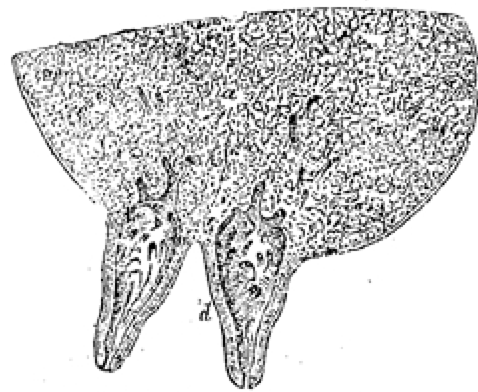
Казеїн знаходиться в молоці розчинений. Коли скисає молоко, то він виділяється, як простий сир. **Альбумін (білок),** також живна річовина, що знаходиться в молоці. Його можна знайти, коли кипить молоко і на молоці з'являється шкурка. Оце й є той корисний для здоровля білок. **Молочний цукор**—робить молоко солодким. **Попіл**—це та частина сухих річовин, що не горить.

З чого береться молоко.

Молоко береться з коров'ячого вим'я. А коров'яче вим'я розділяється на дві частини. Кожна ця частина ділиться пополам відповідно кожній дійці. В середині дійки є дудочка, а в середині вим'я над дійкою знаходяться молочні лаханки. Від цих лаханок відходять молочні дудочки. Молочні дудочки діляться на все менші й менші й закінчуються маленькими пухирами. В цих пухирах збирається молоко й стікає вниз по молочних дудочках аж до молочної лаханки. А вже з молочної лаханки молоко видоюється.

Догляд коров'ячого вим'я.

Молоко виділяється повсякчас, але для цього його треба видоювати з вим'я. **А коли молоко не здоюється, то у вим'ї, його зменшується, а то й зовсім не стає.** Найбільше молока набирається під час доїння.

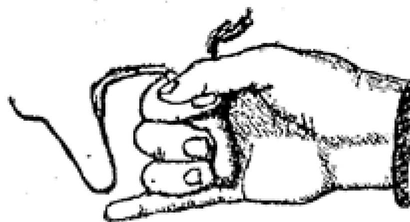
Розріз коров'ячого вим'я.

За вим'ям треба уважно доглядати, бо в ньому збирається молоко. А насамперед треба правильно доїти корову.

Як треба правильно доїти корову.

Доїти корову треба вміючи так, щоб більше видоїти молока і менше турбувати корову. Селянки завжди на доїння корови дивляться, як на другорядну справу і мало на це звертають уваги. Але коли неправильно доїти корову, то це шкідливо відбивається на вимені й удої молока.

Загальне правило: **Доїти треба чистими сухими руками, в чисту посуду, з чистого вим'я. При цьому доїти треба забравши дійку в кулаки (див. мал.) без зупинок, рівномірно до останньої краплі молока.**

Для того, щоб вим'я у корови було чисте, перед доїнням його треба обмити теплою водою і насухо витерти.

Видоювати до кінця треба для того, щоб з одного боку видоїти найжирніше останнє молоко і з другого боку—коли не все молоко видоїти, то це шкідливо впливає на здоровля корови і вона менш даватиме молока.

Молоко, як ми вже знаємо, збирається у вимені під час доїння, то в цей час треба стежити за тим, щоб корова була спокійна. Для цього **під час доїння корові дають той корм, який вона найдужче любить, а також слід уникати гармидеру і взагалі поводитись з коровою обережно й лагідно.**

З инших правил укажемо на такі ось:

1. **Сідати треба з лівого боку у первіток, щоб правою, сильнішою рукою можна було видоїти задні тугіші дійки. Але старі корови здебільшого завчені до правого боку, то щоб не турбувати корови, треба сідати праворуч.**

2. Доїти треба взявши дійку в кулак, а не тягти за дійку пальцями, що роблять більшість селянок.

3. Доїти треба швидко, без зупинок й рівномірно, при цьому молоко мусить бігти навхрест.

4. Перші—один-два струмочки треба вилити геть, бо в них можуть бути різні мікроби, що попали туди через дійку та й крім того перше молоко водяне.

5. **Коли молоко вже видоєне, то треба злегка помняти вим'я (див. малюнок) і потім знов доїти.**

Треба злегка пом'яти вимня.

6. **Після доїння вим'я й дійки слід витерти насухо чистою ганчіркою і помазати дійки коров'ячим маслом.**

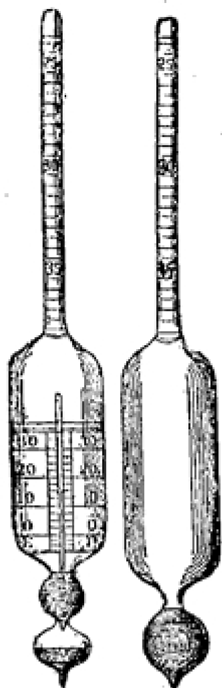
7. **Доїти завжди треба в один і той же час.**

Видоєне молоко слід процідити через чисту ганчірочку.

Коли доїти корову, то придивляйтесь, яке на колір молоко. Коли на молоці з'являються блакитні або червоні плями або все молоко зверху червоне, то це, значить молоко не гарне або корова наїлась шкідливих трав. Крім цього молоко може бути або гірким, або солоним. Потім молоко може бути тягучким, або слизьким, а також воно може бути з піском. В таких випадках, коли після гарного корму молоко не краще, треба звернутися до ветеринарного лікаря.

Як дізнатись, чи молоко не змішане з водою.

Для цього є особливий струмент—шклянка-дудочка з кулькою живого срібла внизу, а вгорі поділена наче градусник. Зветься цей струмент ареометром.

[Ареометри]

Цей струмент встромляють в те молоко, яке перевіряють. Коли в молоко намішана вода, то ареометр сідає глибше, а коли молоко густе без підробки, то цей струмент плаває не глибоко й показує відповідні цифри. Отже за допомогою ареометра завжди можна взнати підроблене молоко. В молочарських артілях без цього струменту неможна обійтися.

Як довідатися, чи багато в молоці жиру.

Для цього є також особливий струмент, що зветься сливкометр (вершкометр). Він уявляє собою шклянку, з розподілами на шклі.

В цю шклянку наливають молоко, що хотять перевірити, до цифри 0 і ставлять у кімнаті на поличку. Через 24 години дивляться на вершкометр, на скільки цих поділень вгору набралось вершку. Коли вершок підниметься до 8 поділення, то молоко вважається за гарне.

Як зберігається молоко.

Зберігати молоко треба в чистому посуді, накритому від мух сіткою, в чистому, сухому, світлому й холодноватому помешканні. Краще зберігається кип'ячене молоко. Як кип'ячене, так і сире молоко слід тримати в посуді з холодною водою, яку треба час від часу змінювати, коли вона нагрівається.

Такий спосіб зберігати молоко досить надійний

Добре зберігати молоко в такому помешканні де крім молочних продуктів нічого немає.

Те молоко, що його треба зберегти, важливо кип'ятити ще й для того, щоб знищити ті шкідливі мікроби, які так чи инакше попали в молоко.

Як збудований і як працює сепаратор.

У сепараторі є барабан, який дуже швидко крутиться (6.000 разів за хвилину). Від цього, важкі річовини молока відлітають на край барабану, а зняте молоко залишається в середині. Оце так сепаратор виділяє вершок з молока. У середині сепаратора є дудочки, що по них виливається зняте молоко. Вершок також виділяється по окремих дудочках.

Вершкометр.

Крім барабану в сепараторі є ще прийомник для вершка і молока, потім підставка.

Прийомник для вершка і знятого молока складається з двох плоских круглих мисок, що вставляються одна в одну.

Підставка робиться з криці і на ній міститься всі частини сепаратора.

А працює сепаратор так:

Цільне молоко насамперед наливають в I прийомник, відтіль через кран II вливається спочатку в так звану регуляторну чашку III і в барабан IV. В барабані молоко розливається по мисочках, що їх там нараховується біля 42 штук. Вершок, попадає в дудочку V, зняте молоко—в VI. Оце така в загальних рисах робота сепаратора.

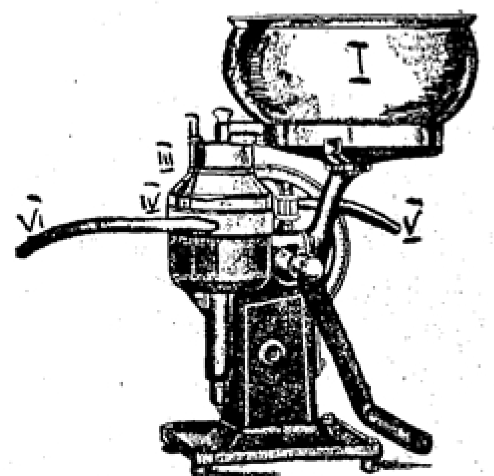
Як поводитись з сепаратором.

1. Не треба крутити сепаратора, доки він не вичищений і не перевірений як слід.

2. Перед тим, як пустити сепаратор, треба його змазати особливим сепараторним маслом.

3. Крутити сепаратор треба поволі, прискорюючи до повного ходу.

4. Зразу після закінчення роботи, треба вимити сепарарор теплою водою з содою. При цьому всі його частини, вимивши, треба насухо витерти і тримати в сухому місці.

Сепаратор.

5. Коли сепаратор під час роботи гуде й дрижить то слід звернути увагу на те, чи правильно зібрані мисочки і чи не густе змазочне масло.

6. Коли молоко все витече у відро, треба налити де-кількаківшів знятого молока, щоб вимити з барабану решту вершка.

7. Хай сам сепаратор зупиниться. Ніколи не слід гальмувати коліс і знімати покришки до повної зупинки.

8. Молоко для сепаратора треба брати 25-28 ступнів по Реомюру.

9. Час від часу слід промивати всі змазочні дірочки гасом, а потім знов змазати маслом.

Як збудована й працює маслоробка «Вікторія».

Ця маслоробка розповсюджена в молочних господарствах. Маслоробка «Вікторія» міцно зроблена й швидко збиває масло.

Вона уявляє собою дубовий або буковий бочонок, поставлений до гори дном. Осі її прикріплені з боків і крутяться на роликах. Верхнє дно знімається. На цьому дні є шкло для догляду за збиванням вершка. У середині бочонка нема ніяких приладів. Коли крутиться маслоробка, то налитий туди вершок сам по собі збивається в масло. Сироватка, що в цей час збирається в бочонкові, випускається знизу.

Працює маслоробка так:

Маслоробка „Вікторія".

1. Перед тим, як в маслоробку налити вершка, треба в неї налити окропу і покрутити її де-кілька разів на обидва боки.

2. Потім, виливши окріп, наливають холодної води і знов крутять. Це для того, щоб охолонули стінки і до них не прилипало масло.

3. Після цього в маслоробку наливають не густого вершка на $^1/_3$ розміру бочонка. (Вершок наливають такої гущавини, якої він буває, коли 1 пуд. його виходить з 6-7 пудів молока).

4. Спочатку маслоробку крутять швидко, а далі так, як показано на маслоробці.

5. Через 3-5 хвилин після крутіння, відкривають маслоробку для того, щоб з неї вийшли гази. Випускати гази треба разів два-три.

6. Крутити маслоробку треба рівномірно.

7. Температура (тепло) в маслоробці мусить бути не вище 14 і не нижче 8 ступінів по Реомюру.

8. У шкло для догляду, стежать за тим, як збивається масло. Коли вершок не збивається протягом $^1/_2$ години, то в маслоробку наливають води або молока для того, щоб знизити температуру на дві ступіні.

9. Доглядати за тим, як збивається вершок, треба через кожні 5 хвилин, додаючи води або молока, щоб знизити температуру.

10. Коли масло зіб'еться до просяного зерна, то робота маслоробки закінчується.

11. Зупинивши маслоробку, випускають з неї сироватку, а в маслоробку наливають кип'ячої чистої води на 1—2 ступіні нижчої температури, ніж у маслоробці. Цією водою промивається масло.

Що далі робиться з маслом.

Коли масло виймається з маслоробки, то зразу його відгнічують. Гнітять масло не все зразу, а частками. При відгнічуванні виділяється сироватка й вода, а дрібні кульки масла збираються в великі грудки.

Для гніту масла є дуже зручні столи з брусами, які піднімаються й опускаються і відгнічують масло.

Коли доводиться довго зберігати масло, або підготовляти його для далекої перевозки, то його треба посолити. Солять масло тоді, коли воно ще не відгнічене. Це робиться для того, щоб масло рівномірно просоліло. Треба, щоб сіль була дрібна й чиста. На 1 пуд. масла витрачається 1—2 фунти соли.

Зберігається масло на льоду в чистому помешканні. Коли масло зберігається в грудках, то його треба загортати в пергаментний папер.

Що робить Радянська влада для відновлення молочарства.

Щоб налагодити молочарство, Радянська влада вживає всіх заходів.

1. Широко допомагає кооперативним об'єднанням в справі переробки й збуту молочних продуктів.

2. Для обслуговування цих товариств у Київі й у Харкові, незабаром відремонтують дві центральні лабораторії.

3. Організовується п'ять нових плем'яних розсадників рогатої худоби, крім тих двох, що вже існують.

4. Організується 600 колективних плем'яних розсадників рогатої худоби на селах.

5. Господарствам видаватимуться позики для закупки породистих бугаїв (за 1924—31 роки дадуть позик на закупку 20.000 бугаїв в розмірі 50 відсотків).

6. Тим господарствам, що не мають корів, видаватимуться позики на купівлю корів. (Протягом 1925—31 рік на цю справу видадуть 4.150.000 карб.).

7. Організується 90 контрольних спілок. Ці спілки будуть слідкувать, як правильно годувати корів, відповідно тому, скільки ці корови даватимуть прибутків і як збільшуватимуться ці прибутки залежно від догляду за коровою.

8. Одобрено 11.140 селянських бугаїв-заводчиків і видано їм грошову нагороду.

9. Видаються позики на організацію доцільних скотарських дворів.

10. Показне годування корів.

11. Масові обслідування агрономами селянської молочної худоби.

Всі ці засоби переводитимуться, але успіх в цій справі тільки тоді матимемо, коли селянство зрозуміє найголовніше завдання.

Організація розумного молочного господарства тільки тоді матиме успіх, коли селянство само виявить широку самодіяльність, коли зорганізується побільше молочарських артілів, коли буде єдина, напружена колективна праця.

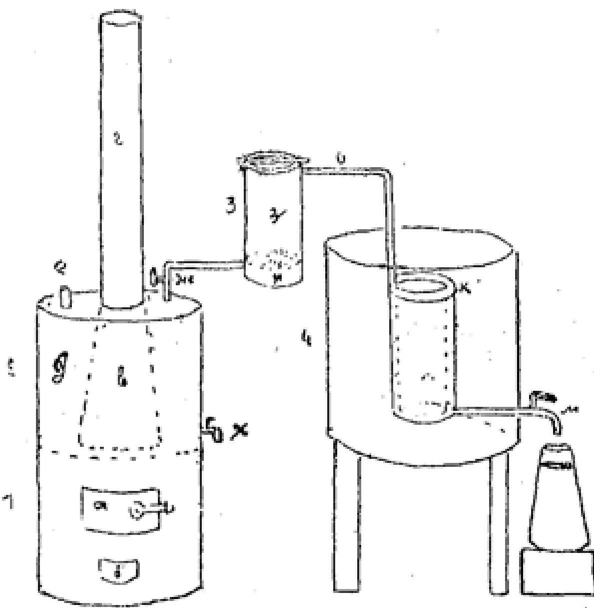
З цього, що тут ми говорили, може кожен зрозуміти, що **шлях до поліпшення молочного господарства — через артілі. Це — найкращий шлях і на нього мусять стати широкі селянські маси.**

В. Румянцев.

Пахучі рослини та етерова олія

Часто-густо наші селянки мають у себе на городах та садках де-кілька кущиків пахучих рослин, аби в хаті не тільки було чепурно, але і повітря було повне пахощів квіток. Мають вони м'яту, пахучі васильки, леванду, навіть троянди (рози) можна зустріти. Ще й до цього часу не перевівся звичай збирати щебрець, материнку або богородицьке зілля та кидати його скрізь по хаті. Але кажучи про це я певен, що ні жодна з цих селянок не знає, яку користь дають ці пахучі рослини і що могло б мати від них наше селянське господарство.

На зразок візьмемо хоч би м'яту, яка на думку наших господарок здатна лише на квас, часом на чай та лікуватися, може хтось з них і чув про „м'ятні каплі" та «лепешки» або м'ятні цукерки та пряники, а з чого це робиться і як—вони певне не знають. Так на Вороніжчині селяне сіють та садять багато ганусу та м'яти, але вони це добро продавали різним перекупщикам, які вже перепродували, агентам німців, що суху м'яту та ганус відвозили до себе в Німеччину й там добували з них пахучу етерову олію, ганусовою соломою годували корів, щоб вони давали смачніше молоко, цю пахучу олію з м'яти та ганусу привозили до нас, і наші милороби, пряничники, цукерні та аптеки повинні були купувати. Так у 1900 році вивезли сухого ганусу за кордон 241.731 пуд.

Так воно було і в часи до війни, що і наше зерно везли за кордон головним чином до німців, вони мололи його на своїх млинах висівками та хлібною мякиною годували свою знамениту худобу, а боропшо везли до нас або до Фінляндії.

Я міг би багато написати про те, як несвідомість нашого селянства давала можливість харчуватися біля його різним чужинцям і з-під роту витягувати кусень хліба, але і наведеного досить, щоб сказати, що ми маємо багато різного добра, та не вміємо йому дати ладу.

Зараз настали часи, коли село мусить скинути стару темряву та будувати нове життя з новими засобами господарювання, в цій роботі наші жінки повінні стати в рівень з чоловіками, вчитися і господарювати. Будемо сами братися за діло, за яке бралися раніш закордонні підприємці, хай тепер воно дає заробітки і нашому селу!..

Є багато рослин, з яких можна добувати різну олію, наприклад: льон, коноплі, соняшник, гірчиця, м'ята, ганус, тмин, дяшл або дудошник, васильки запашні або церковні, щебрець, одже ж як добувають олію з соняшників мабуть всі знають, але олію з м'яти, щебрецю, материнки розуміється не можна добувати так, як і з соняшників, треба її добувати з цих рослин парою, яка коли охолоне і стане водою, матиме в собі і етерову олію цих пахучих рослин.

Одже ж влаштовання такого приладдя, щоб парою добувати пахучу етерову олію, діло зовсім не складне і не вимагає великих коштів, тут не треба мудрого механіка, кожен добрий бляшник, що робе цеберки, зможе зробити все гаразд.

Коли б довелося купувати в спеціяльній технічній крамниці все те приладдя, що потрібне до добування етерової олії, то на це було б потрібно сила грошей, яких розуміється в господарстві окремого селянина та ще незаможника не знайдеш. Мені доводилося злагоджувати свій невеличкий завод для виробництва етерової олії і він коштував дешево, а олія виходила така, що років 10 перед війною, краща Московська фірма „Феррейн" давала майже таку ціну яка підходила до німецької олії.

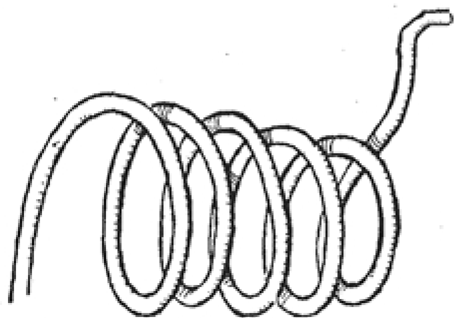
На малюнку 1 видно, що той завод складається з таких частин: 1) піч, 2) казан (паровик), 3) посуду для м'яти, або другої рослини, 4) холодильник. Взагалі піч та казан нагадують „самовар" Можна піч (а) робити з цеглин, а на неї ставити казан, але мені самому доводилося робити і піч залізну так само, як і казан; залізо можна вживати так зване 10 фунтове. З малюнку видно, що труба (димохід) з печі йде посередині казана, через що вода в казані швидче нагріється піч повинна мати піддувало (б).

Казан (д) або паровик треба робити без покришки й добре клепаним. Зверху замість покришки зроблена невеличка дудка (е) через яку наливають воду та міряють скільки є води в казані. Ця дудка (е) має добру затичку, яка замикается зверху задвижкою, аби пари не викинули її з дудки. Так само коло дна казана приробляється кран (х) або дудка з затичкою, щоб випускати воду, коли вже робота закінчена. Зверху казана приробляється другий кран (ж) до якого устромлюється дудка вершків 5—6 завдовшки та треть вершка в ширину з білої бляхи. Ця дудка впаяна до невеличкої бляшанки (з), можна брати, для цього банку з під момпасье, але обов'язково з білої бляхи, ця бляшанка має друге дно (н) діркувате, що лежить над дудкою крана (ж). Зверху бляшанка закривається міцно кришкою, можна зробить так як це часто теперечки роблять в бідонах до молока, тут треба мати на увазі щоб через цю кришку не вийшли пари води з етеровою олією. На горі ця бляшанка має другу дудку (о), що йде до холодильника (к), котрий звичайно робиться дудкою, що зветься змієвиком (мал. 2), але я робив простіш, як це видко з малюнку 1.

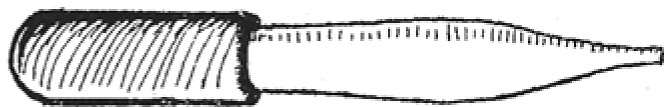
У мене було зроблено з білої бляхи два ціліндри що всовуються один до одного так що з них можна було зробити один ціліндр в розрізі 2—2½ вершки, що має подвійні стінки, які зверху і низу запаяні бляшаною смужкою на палець шириною, так що поміж стінками є пустота, куди може входити пар через верхню дудку і виходити через нижню. Такий ціліндровий холодильник становиться в залізній або дерев'яній діжці, куди наливається холодна вода, що обгортає холодильник з усіх боків і в середині.

З того, що сказано вище, видко, що улаштувати хатню переробку пахучих рослин на етерову олію не хитра штука, але це діло може дати добрий заробіток, особливо там, де можна багато назбирати м'яти, щебрецю, материнки, пахучих васильків.

Добувається ця олія так. До прикладу візмемо м'яту. Збирають листя, або цілі кущі м'яти: добрий чувал або два. Кладуть цю м'яту в бляшанку (з) і замикають добре покришку, щоб вона віднатиску пару не вискочила. Далі наливають у казан (д) води, запалюють в печі, і коли вода почне добре кипіти, буде натиск пару, тоді відкривають кран (ж). Гарячий пар піде у посуд з м'ятою (з); коли вона прогріється і від неї піде пар по дудці (о) до холодильника (к), тоді під кран (м) становлять бутиль (краще четвертну і відмикають кран, через який почне краплями збігати вода до бутилі, яка матиме вже дуже гострий дух м'яти. Коли в бутилі назбирається води порядно, то можна побачити, що поверх води скупчується зелена олія, це і буде етерова олія з м'яти. Коли буде помітно, що вода крапле з крану не маючи вже духу м'яти, тоди кран (ж) замикають, відмикають бляшанку (з) виймають геть мокре листя м'яти вже не пахуче, а замісць його накладають свіже і роблять знову так як зазначено вище.

Так само добувають етерову олію з щебрецю, але коли є ганус, то можна вживати лише його головки з насінням.

Коли бутилі будуть повні і олія в них відстоялася, зібралася на поверхнь води, тоді її обережно збирають в невеличку шкляночку особливою шкляною дудочкою, що зветься піпеткою (мал 3) так, щоб як можна менш захопити з олією води.

Така олія без води рахується золотниками і бутиль олії вже коштує багато; продавати її можна милоробам, цукерникам, госмедторгу, аптекарям. До цього мушу додати, що олія з щебрецю надзвичайно добра від комарів та мух.

Теперечка треба ще де-кілька слів сказати про ті рослини, з яких дуже корисно добувати цю етерову олію, а через те і садити їх у себе в господарстві.

М'ята, яку у нас часто зустрічаєш по городах та садках належить до так званої німецької або кучерявої (menta crispa), але є ще один кращий сорт—перечна або англійська м'ята (menta piperita). М'яту дуже корисно розводити, але треба мати на увазі, що вона краще росте, особливо перечна, на вохких місцях. Садять восени, але можна і повесні, корневими парістями, черенками, раздроблюванням кущів. Треба, м'яту добре полоти і берегти від бур'янів, окучувати, а на зиму накривати соломою. Дуже старі кущі мають нахил до вимокання та вимерзання, тому м'яту не треба залишати більш трьох четирьох років: зрізують траву 1—2 рази на літо. Перший раз, якраз перед тим, як почне цвісти, а вдруге вже восени. Але після першого зрізування треба полити кущі водою. Коли не можуть зараз же переробити зелену м'яту на олію, її збирають у пучки і сушать.

Крім м'яти дуже корисним буде розводити **ганус** або аніс (Pimpinela Anisum). Крім насіння, десятина дає 75—150 пудів соломи (добрий харч худобі в додаток до других харчів).

Дуже цінну олію дають наші так звані **душисті васильки**, (Ocynium basilicum) які дуже часто можна зустріти по наших городах та садках. Але цю рослину можна спеціяльно сіяти на олію.

Крім того є такі у нас околиці, де по піскових пустирях росте велика сила **щебрецю** або богородської трави, близько до щебрецю належить і **материнка**, з них можна багато добути пахучої олії.

Багато з чого можна дістати етерової олії, але я не буду тут наводити повного спису рослин, бо коли б тільки використувати м'яту, ганус, щебрець, то і тут можна мати добрий заробіток.

В. Матвіїв.

Як доглядати свині

Найкраще налагоджена справа свинарства, як відомо у маленькій закордонній державі Данії. Там немає ні одного селянського господарства, де б не доглядалось 2—3 свині-матки і не відгодовувалось на заріз біля 20—30 штук свиней. Данці мають свою місцеву породу свиней. Свині цієї породи білі або ковані (рябі) на масть, швидко ростуть, не хворіють і добре вгодовуються. Тут слід зазначити, що данці малоземельні господарі. Більшість селян-данців мають від 2 до 5 десятин і тільки дуже мало господарюють на 8—15 десятинах.

Для прикладу наведемо відчит одного кооперативного заводу, що вивозив свинину до Англії. Мені говорив директор цього заводу ось що:

Членів кооператив мав—710.

Привезено свиней на завод 31.851 шт.

Важили ці свині . . . . 155.346 п. 2 ф.

Валова виручка . . . . 1.160171 карб. 14 коп.

Продажна ціна за 1 пуд . . . . 7 „ 41 „

Видатки на один пуд . . . . . 1 „ 21 „

Одержали члени за 1 пуд . . . 6 „ 21 „

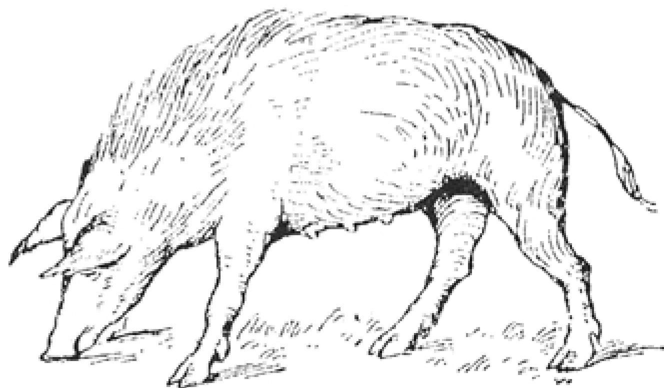
В середньому на одного члена товариства припадає 45 штук.

Для того, щоб наші селяне хоч по-де-якій мірі досягли того, що мають данці, їм треба, особливо хазяйкам, знати, як треба доглядати й вирощувати свині. Без такого догляду не можна поліпшити свинарства в селянськім господарстві.

Як доглядати за поросною свинею. Свиня ходить поросною від 115 до 120 днів.

Треба свиню злучати так, щоб у неї були поросята один раз ранньої весни—лютий, березень, а вдруге не пізніше серпня, особливо, коли немає в господарстві теплого свинюшника.

З поросною свинею треба поводитись бережно. Як доглядатимемо за поросного свинею, такий матимемо й приплід—або здорові й ситі поросята, або дрібні й кволі. Щоб виплодились здорові й ситі поросята, треба додержуватись двох головних правил. Перше—це правильна годівля і друге добре помешкання (свинюшник).

Свиня звичайної породи.

За добрий корм вважається варена картопля, кормові буряки і мішані корми.

Зимовий денний корм. Жива свиня важить від 10 12 пуд. Такій свині треба давати вареної картоплі 8—10 фунтів, соняшникової макухи 2—2½ фунти, кукурудзяної дерти і знятого молока пополам з водою 12—15 фунтів, а коли немає знятого молока, то треба додати 1—1½ фунтів мішаного корму.

Влітку замісць картоплі дають свині-матці люцерну або віку з вівсом січену, кормові буряки і 1½ фунти мішанки макухи з кукурудзяною дертю, потім замісць пійла 3—5 фунтів знятого молока з водою.

Поросній свині корисно давати молоті кістки по 1 чайній ложці на день. Перед тим, як свиня збирається пороситись, треба зменшити такого корму, як дерть, картоплю, буряки то-що і додати сильних кормів.

Свинюшник для поросної свині повинен бути просторим, щоб свиня-матка могла вільно у ньому рухатись. Влітку поросну свиню треба випускати з свинюшника, щоб вона прочумувалась, а ще краще коли її випускати на пашу. Тут вона й рухається й пасеться. Днів за 3—5 перед тим, як свиня має пороситись, за нею треба пильно доглядати: не пускати на пашу. Коли свиня починає пороситись, то треба, щоб за нею доглядала досвідчена хазяйка або хазяїн. Свиня під час пологів стає дуже нервовою і може не тільки подушити своїх поросят, а навіть поїсти. Щоб цього не трапилось, хазяйка або хазяїн, як тільки родиться порося, зразу його відбирають, так роблять поки свиня не закінчить пороситися. Тут же зразу забирають зчисток і закопують в землю. Досить раз свині з'їсти своє порося, то тоді завжди вже вона поїдатиме їх.

Таку свиню краще вгодувати на мнясо.

Після опоросіння треба викинути з свинюшника підстілку і добре почистити його. Потім послати нову, свіжу підстілку і тільки тоді підпустити поросят під свиню. Перші два дні треба, щоб хтось доглядав увесь час за свинею, бо вона може подушити поросята особливо первітка.

Перші два-три дні після того, як свиня опороситься, їй треба давати 1½—2 фунти висівок змішаних з холодною водою пополам із знятим молоком (вода мусить бути не дуже холодна).

Свині, що має 10—12 поросят, треба давати мішаний корм (3 фунти пшеничних висівок, 3 фунти кукурудзяної дерти і 2 фунти соняшникової макухи), потім 8-9 фунтів корнеплодів, і знятого молока 15-20 фунтів. Коли так годувати свиню, то вона буде в тілі і поросята будуть ситі й добре ростимуть.

Треба також знати, особливо хазяйці, що поросят під свинею треба стільки залишати, скільки свиня має добре розвинених дійок.

Як доглядати за поросятами. Залежно від того, як ростуть поросята і в якому вони тілі, їх можна тримати біля свині 6—7 тижнів. Але починаючи з 4-го тижня, поросят треба привчати до корму. Для цього їм треба давати потроху товченого зерна (ячменю або вівса). Дуже корисно з цього ж таки часу починати підгодовувати молоком—двічі або тричі на день. Молока треба давати стільки, щоб воно не залишалось в кориті й не скисало, бо коли молоко скисне, то поросята можуть похворіти на понос (бігунку), й від цього загинути.

Як відлучати поросят. Поросят треба відлучати не всіх зразу, а поволі. Спочатку відлучають найсильніших, а потім слабіших. Відлучати поросята треба протягом тижня. Це робиться для того, щоб у свині не перегоріло молоко.

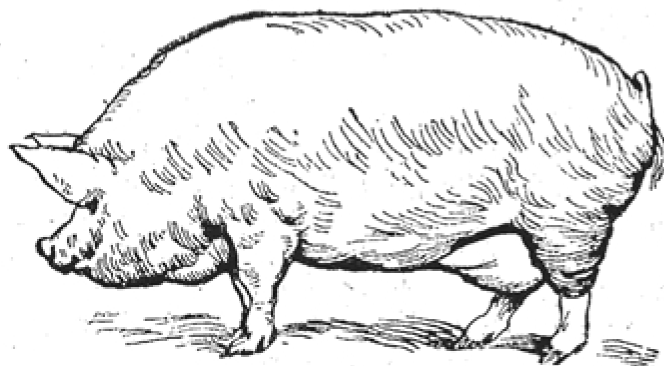
Коли поросята відлучили, то спочатку їм варять куліш з ячних крупів на знятому молоці, дають варену кортоплю і потроху підсушеного ячменю. Дають їсти поросятам 4—5 разів на день, а через місяць уже можна годувати тільки тричі на день.

До чотирьох-місячного зросту поросятам дають мішаного корму 4 ф. буряків та картоплі 6—8 фунтів. знятого молока 7—8 фунтів. А коли немає молока, то дають 1—1½ ф. мішаного корму.

З 4-х до 7-8 місяців поросятам дають звичайний корм, який дають тричі на день. Взимку поросятам дають 5-6 фунтів мішаних кормів—мішають макуху з кукурудзяною дертю зі знятим молоком і дають як пійло, потім дають 8-10 фунтів варених буряків або картоплі.

Влітку, замісць буряків та картоплі, поросятам можна давати люцерну або віку з вівсом, а також бурякову гичку.

Треба зазначити, що від зеленого корму поросята добре ростуть і вгодовуються. Так годують поросят данці.

Свиня англійської породи.

Поросята, що призначаються для годівлі, на 4—5 тижні треба халастати, бо в цей час поросята найлегше переносять хворобу.

Влітку поросята обов'язково треба пускати на пашу, бо рухи на повітрі потрібні для правильного зросту.

Зелений корм влітку треба обов'язково давати всім свиням, крім тих, що вгодовуються на заріз.

Холмський.

НАРОДНЄ ЗДОРОВЛЯ

Що треба знати селянці самій про себе

(Продовження).

Хоч місячні (менструації) є явище фізіологічне, цеб-то природнє для жіночого організму, але правила догляду в цей час за собою мусить знати кожна жінка. Це для того, щоб природнє явище не перетворилось на хворобу. Як природнє явище, менструації, звичайно відбуваються без болів, але всі ми добре знаємо, що дуже багато жінок відчувають такі сильні болі, що під час менструацій не може жити своїм звичайним життям і мусить залишати звичайну свою роботу. Найчастіше болить жінці поперек, а також внизу живота у тих жінок, що хронічно хворіють на яєчники.

При великій недостачі крови, під час менструацій, жінка відчуває сильні болі.

Під час менструацій, до полових органів приливає кров. Через це треба в цей час зберігати від охолоджування ноги.

Швидка хода, біганка, важка праця також шкодять під час менструацій.

Ще й досі про менструальну кров є багато різних бабських примхів. Але треба сказати, що по своєму складові ця кров нічим не відрізняється від всієї крови нашого організму. Вона тільки трохи темніша па колір, ніж звичайна кров.

До менструальної крови примішується виділення сальних залоз, які є в великому розмірі на зовнішніх полових органах жінки, і коли жінка неохайно з собою повадиться, то кров загниває і починає воняти. Через те, що під час менструацій кров дуже приливає до полових органів, не слід купатись в холодній воді. Але корисно підмиватись теплуватою водою.

Існують ще й бабські вигадки, що під час менструацій не можна міняти білизни. Багато шкідливіше відбивається на здоров'ї брудна білизна. Щоб не псувати білизни і додержуватись чистоти, корисно під час менструацій носити підвязку, яку можна змінювати де-кільки разів на день. Підвязку треба робити з такої матерії, що її можна легко випрати й виварити. Коли є де-кільки підвязок, то білизна завжди буде чистою.

Не слід мати під час менструацій полових зносин, бо в цей час найлегше можна занести заразу, а через прилив крови, запалення легко розвивається.

У більшої частини жінок за де-кілька день до початку менструацій і після закінчення, з'являються виділення без цвіту й запаху. Ці виділення є природнє явище і надавати йому значіння не слід.

Вагітність.

Коли під час свого приснівання, жіноче яйце зустрічається з чоловічою половою клітиною, то відбувається зародження яйця і, як говорять люди, жінка стає вагітною.

Чоловіча полова клітина або, як її називають «сперматозоїдом», а в житті просто «живцем», така маленька, що просто оком її бачити не можна. Але коли подивитись на цей сперматозоїд через особливий струмент, що зветься мікроскопом і збільшує кожен предмет в 600—800 разів, то ми побачимо, що сперматозоїд складається з трьох частин—головки, тіла й хвостика. При зародженні жіночого яйця сперматозоїд входить в яйце голівкою. Після того, як жіноче яйце і сперматозоїд з'єднались, жіноче яйце вкривається оболоною, через яку новий сперматозоїд не попаде в яйце.

Природа, завжди дуже щедра і для того, щоб дати нове життя, не шкодує зародків. І справді, при кожнім половім зносенні, в чоловічій рідині знаходиться біля мільйона сперматозоїдів.

Хай сотні тисяч їх загинуть від кислого оточення в пахві, сотні тисяч застрявають в слизневих зборах матки, але досить одного сперматозоїда, щоб зародити нове життя. Завжди сперматозоїд зустрічає яйце на виході з труби, а потім зароджене яйце переходить в матку й починає рости. Коли ми зможемо під мікроскопом простежити за ростом яйця, за складним його перетворенням з невидимої для ока клітини в людський зародок, то ми замітимо, що в яйці в цей час відбувається дуже багато складних процесів, що про них ми можемо тільки догадуватись, складати свої думки. Всього цього ми не можемо бачити під мікроскопом. Справа в тому, що під час злиття жіночої й чоловічої полових клітин, зливаються й ті нащадкові риси, що передаються з одного покоління другому. Як відомо, особа людини складається, з одного боку, з тих нащадкових рис і особливостей, що з ними він родиться на світ і з другого боку із впливу умов, що його оточують. Бачити, як зливаються нащадкові особливості при народженні нової людини ми не можемо. Ми можемо тільки догадуватись, що при злитті полових клітин відбуваються складні й тонкі процеси.

Лікар Федотова.

(Продовження буде).

Пранці (сіфіліс) у жінок

Давно вже, навіть і серед мало свідомого селянства панує думка, що пранці—лиха недуга, „погана хвороба", кажуть. Але звуть її так через те, що вважають її за одну з тих срамотних хвороб, на яку людина слабує в наслідку розпутного життя. Таким чином на хворих людях лежить тавро ганьби й зневаги. Їх цураються, та ще й до того бояться заразитися від них, щоб не гнити від пранців так, як гниють вони наочно.

Цілком зрозуміло, що хворі на пранці люди, стра-

хаючись цієї ганьби, ще дужче криються зі своєю хворобою, особливо тоді,як вона не виявляється ще на стороннє око. І хвороба ця з давніх давен існує, як таємниця слабого па неї від громадянства. Додамо до цього, що лікар здебільшого приймає в цій справі участь, як мовчазний свідок, що може лише лікувати недужого, але не має змоги вказати громадянству на джерела зарази та навчити його, як берегтися від неї.

От саме через те, що люди зробили пранці якоюсь таємною хворобою і бояться її більше від инших хвороб, ця недуга де-далі все шириться і захоплює широкі верстви населення.

Ми, сучасне покоління, ні в якім разі не можемо дивитись на пранці, як на якусь „**погану**", соромитну хворобу. Ми мусимо вважати її за велике **громадське лихо**, що в ньому винна не яка-небудь людина, а ціле громадянство, через те, що воно неправильно будує своє життя.

А особливо ми мусимо так міркувати, коли звернемося до села і побачимо, що там пранці справді не хвороба від розпусти, а сумне побутове лихо, яке невпинно шириться через несвідомість та тяжкі умови життя селян.

В найтяжчому ж стані, що до пранців буває селянська жінка. Тому є багато причин.

По-перше вона цілком беззахисна. В своїм половім житті вона цілком підлягає чоловікові. А через те вона не може перевіряти його, чи не хворий він на пранці. Ми, навіть, знаємо чимало прикладів тому, як чоловік, що мав на своїм половім природженні наочні ознаки хвороби в вигляді болячок, все ж таки мав з жінкою полові зносини, більш-менш приневолені.

До того слід додати, що жінка через свою несвідомість і не може перевірити чоловіка, хоч би й схотіла. Так буває через те, що вона просто не знає, як хвороба виявляється, як вона проходе, та як від неї берегтися.

Отже селянській жінці завжди загрожує небезпека, через свою безправність та несвідомість, заразитись пранцями від чоловіка, якими б шляхами він не здобув собі цієї хвороби, чи то від полових зносин з хворими цією хворобою жінками, чи через цигарку, чи через їжу або питво і т. инше.

Як же відбувається саме зараження жінки пранцями?

Наука знає, що причиною пранців є невидима оком бактерія, що зветься „**блідою спірохетою**". Ця спірохета буває в крові хворого на пранці, а також в бруді та сукровиці його болячок. Як що ці болячки бувають у роті недужого, то з їжою або питвом, коли їдять та п'ють **з одного посуду**, вони переходять до роту здорової жінки і заражують її. Так само вони переходять до роту жінки і через **поцілунки**. Коли болячки у недужого розкидані по тілу і бруднять білизну, то через спання в одному ліжку хворого чоловіка зі здоровою жінкою або через прання такої зараженої білизни, жінка може занедужати на пранці.

Але при цих двох зазначених можливостях зараження, хвороба виявляється досить виразно, тоб-то з'являється болячка десь у роті, чи на губі, на оці, на пальцях або ще на якомусь місці тіла, де була якась невеличка виразка і куди могла зайти з брудом бліда спірохета, прижитись там і заподіяти хворобу.

Значно гірше буває тоді, коли чоловік заразив жінку при полових зносинах. Тоді первісна болячка з'являється у жінки здебільшого в глибині жіночого природження. Схована від ока, а до того ще й не болюча ранка непомітно, навіть, для самої недужої жінки ятриться, непомітно ж і гоїться. Таким робом часто й густо жінка навіть не знає, що вона вже слабує на пранці. Виявляється, це лише тоді, як настає вже **другий період** хвороби, тоб-то коли буває біль у горлі, висип по тілі, випадає волосся і т. инше.

Але не завжди другий період пранців виразно буває виявлений. Трапляються такі випадки, що жінка не помітила початку недуги, не було й прояв її через 2—3 місяці після захорування і тільки вже аж на другий чи на третій рік, вона виявляється у жінки ознаками **третічного періоду** пранців. В цьому періоді, в тих чи инших частинах тіла з'являються так звані **гуми**, тоб-то особливі нарости, що розтоплюються в бруд і тим самим руйнують тканини тіла. Здебільшого вони вражають кістки та хрящі (від того й „провалюється ніс"), а також де-які дуже важливі органи тіла, як-от печінка, мозок та инші.

Таким чином жінка часто не може знати, коли і як до неї пристала хвороба. А від цього в повсякденнім житті виникають різні сумні непорозуміння. Може виникнуть і обвинувачення жінки в тім, що вона першою внесла в сім'ю пранці і т. подібне. Особливо тяжко виявляється таке лихо при другім шлюбі, коли жінка, що була заражена ще у першому шлюбі, але нічого про це не відала, занедужує па пранці при другому чоловікові і заражає його...

Але найбільше лихо приносе хвора жінка своїм **дітям**. Не знаючи про свою хворобу, або не звертаючи на неї належної уваги через свою несвідомість, вона робиться матір'ю, а від цього виникає чимало нещастя.

Перш всього у хворої на пранці жінки частіше бувають викидні ніж вчасні діти. А як-що пологи й відбуваються у свій час, то діти або народжуються неживими або бувають укриті різними болячками та висином. Та й такі діти не живуть довго.

Нарешті ж бува й так, що жінка народить наче б то здорову дитину, дитина та зростає як слід, але в юнацтві у неї виявляються пізні ознаки спадкових пранців, тоб-то божевілля. В цім нещасті дітей здебільшого бувають винні батьки, але матері відограють ролю наче-б-то мостів, по яких отрута пранців пероходе до нащадків. Мати від батька обов'язково заражується пранцями, і хоч би хвороба у неї не виявилась нічим, вона передає дітям заразу.

Отже зрозуміло, що чоловік здебільшого буває першим провідником пранців для сім'ї. Відношення нашого громадянства до пранців, як до срамотної хвороби та страшенна несвідомість населення, лише сприяють розповсюдженню цієї хвороби. Першою заражається від чоловіка жінка, а від неї руйнуються і всі нащадки.

Д-р **В. Бондаренко.**

(Далі буде).

ВЕСЕЛА СТОРІНКА

Іван та Килина

1.

Ще за царя, Іван Синиця
Покинув богові молиться.
— Не вірю в бога й на копійку!..—
Казав крізь сміх Іван до жінки.—
Молився я щось з тридцять років,
Але не мав з молитви толку...

6.

— Не думай, Йване, що боюся—
За діло з господом візьмуся,
Бо хто святу молитву творе
У того родить хліб, як море...—
А, Йван Килині:—ну як хочеш...
І скажеш „гоп", як перескочиш...

7.

Добро Килині: поле має!
Іван його не зачіпає:
Своє ж на пар оре, не гавить,
А жінка все молебни править.
— „За мене бог усе поробить.
Без пару хліб на ниві вродить"

8.

Прийшла сівба. Іван із ранку
На ниві робить. Взяв сівалку...
Насіння в нього свіже, чисте—
Блещить на сонці, як намисто.
Килина ж ризи десь латає,
Сівбу на далі одкладає.

9.

Коли в Івана зеленіло,
Килині сіяти приспіло.
Земля тверда, немов дорога,
Але Килина сіє з богом,
Вона від нього жде ратунку
І розсіва послід із клунка.

10.

Пшениця Йванова вже спіє,
В Килини ж досі ще чорніє
Хоч він що-дня твердив Килині,
Що він помолиться за ниву.
За це Килина наверстала:
Штани попові залатала.

11.

Діждались люди косовиці
І Іван узявся за пшеницю,
Вже три дні він у полі робе
Ростуть навколо його копи.
Килина ж дома ладан нюха:
„Ще встигну,—бог мене послуха"..

2.

А жінка в нього, як черниця,—
Занадто любить помолиться.
— Дурний же ти єси, Іване:
Як бог на ниву не загляне
Та всю твою худобу згубе,
Тоді покинеш скалить зуби!

3.

— Не бійсь, у церкву не загляну,
Попівських рук лизать не стану...
Хай він тебе за носа водить,—
Мені й без бога хліб уродить,
Аби на пар, як слід, орати
Та добрим зерном засівати.

4.

— Ой бідна ж ти, моя головка!..
Іване, ти—дурний, як пробка,—
Такі слова мені торочиш.
Ти знаєш: бог, коли захоче,
То і на лисині в Синиці
Уродить буйная пшениця...

5.

— Мабуть пшениця ця, Килино,
Уродить в тебе серед спини!
Коли ж ти віриш в божу волю,
Даю тобі я смугу поля,—
Роби, як знаєш, коло смуги,
Хоч Саваофа впрягай в плуга.

12.

Та ось іде й Килина в поле
Аж гульк—на смузі в неї голо,
Стирчать по-де-куди стеблини...
А Йван гукає—до Килини:
— Килино, де ж твоя пшениця?..
Іди, мабуть, назад, молиться!..

13.

Килина Йвапові—ні слова,
Крутнула носом та й додому
Мерщій тікать із поля.
— Допомогла, господня воля?...
Гукав у слід Іван Синиця.—
Покинь, стара!... Покинь дурниці!...

Антоша Ко.

Почтова скринька

Р-ці Дундуковій (на поділлі).—Жінкоркою зарахуємо. Просимо писати.

Селянці А. Зарембі, Репніковій та Івановій—Ваші дописи про святкування дня 1-го травня запізнилися.

Софії Омельчук (на Волині).—Про тиждень преси запізнилось.

Пірниказі (Уманщина).—„Не потрапив"—не піде. Щоб цього не траплялось, треба дбати про розповсюдження серед селянок „Селянки України".

Тов. Дзюбенківні (Рублівки).—В дуже довгому дописі ви описуєте свою особисту справу. Пишіть, будь ласка, про загальний жіночий рух на селі та про роботу жінорганізацій.

О. Неділкиній.—Пишіть не про те, що колись було, а про те, як у вас іде робота зараз.

Делегатці із с. Лозовеньки та М. Ґончаренко.—Ваші дописи нічого нового не дають та й офіційні вони. Більше давайте життя у ваших дописах.

А. Сідовій (Коростель).—Передали до „Народнього учителя".

Т. Сонечко (Городищенська цукроварня).—„Сценка из жизни детясел"—не піде. Дрібниця. Подавайте щось серьозніше.

Батрачці (Прилуцька округа), Д. Чепурному (м. Броварі. та Гайченко (Поділля).—Ваші вірші до друку не годяться. Краще пишіть вам дописи, бо вірші вам писати не під силу.

Ленівській (с. Стрільники).—Про музу в наші дні співати не слід. Не піде.

Видає *Ц. В. роб. і сел. К. П. (б) У. та газета „Селянська Правда".* Редагує *Колегія.*

Укрголовліт Ч. 14.759. Друк. Харків „Червоний Друк". Зам. Ч 11.356. Тир. 10.000.

З 8 липня, аж доки не зміниться встановляється ціна облігацій

СЕЛЯНСЬКОЇ ПОЗИКИ

в 92 копійки

за карбованцеву облігацію.

З початку продажу—7-го травня це вже четверте підвищення ціни, яка підвищуватиметься до серпня, цеб-то до початку збору сільгосподатку, коли продаж мабуть зовсім припинять.

ХТО ХОЧЕ ОДЕРЖАТИ ВЕЛИКУ ВИГОДУ

від СЕЛЯНСЬКОЇ ПОЗИКИ, брати участь у всіх майбутніх тиражах її і одержати відсотки по купонові,

ТОЙ МУСИТЬ НЕГАЙНО КУПИТИ ОБЛІГАЦІЙ.